

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ**

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

за другим (магістерським) рівнем вищої освіти

**на тему: Управління фінансовими ресурсами
підприємства аграрного сектора економіки**

Виконала:

Кива Альона Сергіївна

студентка спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»

Керівник:

Самошкіна Ірина Дмитрівна

к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та
страхування

Рецензент:

Карнович Костянтин Володимирович

Директор ОКП «АЕРОПОРТ СУМИ»

Суми – 2023

ANNOTATION

Kiva A.S. Management of financial resources of enterprises of the agrarian sector of the economy.

Qualification work on specialty 072 "Finance, banking and insurance", SNAU, Sumy - 2023 - Manuscript

In the qualification work, the theoretical and methodical aspects of the management of financial resources of the agricultural enterprise were considered. The features influencing the functioning of agricultural enterprises in modern economic conditions were considered.

The activity of the company is profitable, therefore it has sources of covering not only its expenses, but also sources of financing its activities in the future. It gradually loses its liquidity and solvency, all liquidity indicators decrease, and the absolute liquidity indicator does not correspond to the optimal value. The business activity of the enterprise slows down, which does not contribute to the effective use of financial resources. According to the integral indicator of the capital structure (0,415), «SC Agro» has a low level of financial support (N), according to the integral indicator of current financing (0,614), it also has a low level of financial support (N), according to the integral indicator of the efficiency of financial activity (0,542) - crisis (C).

In general, businesses recognize the difficulties in the financial sector, which can effectively influence their ability to conduct business effectively. It is important to pay attention to the current financial problems in order to ensure the stability and successful functioning of «SK Agro» in the future.

The improvement of the process of formation and the effectiveness of the development of financial resources of «SK Agro» has been directly confirmed, which includes recommendations for developing a strategy for the formation of financial resources for enterprises in the agricultural sector of the economy. Reserves have been designated for increasing profits as the main goal of replenishing the power capital of the enterprise for the development of new varieties of agricultural crops. The increase in the amount of net profit, which is direct from non-distribution of profits, has led to an increase in the amount of power capital of «SK Agro». It is likely that the capital structure will change, as it was not optimal during the research period.

It has been proven that one of the priority areas of agrarian policy should be the search for alternative financial and credit methods for the formation of financial resources and replenishment of working capital by enterprises of the agrarian sector of the economy. In the current conditions of the development of the national economy, one of the effective methods, we believe, should be the methods of crediting domestic agricultural producers using warehouse certificates, agricultural receipts, and concluding forward contracts.

Key words: financial resources, profit, equity capital, raised capital, agricultural receipts, development strategy.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ.....	9
РОЗДІЛ 2 ПОТОЧНИЙ СТАН УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ТОВ «СК АГРО».....	19
2.1 Фінансово-економічна характеристика досліджуваного підприємства....	19
2.2 Діагностика формування фінансових ресурсів ТОВ СК «Агро».....	28
2.3 Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів підприємства.....	35
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ ПОЛІПШЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ТОВ «СК АГРО».....	45
3.1 Рекомендації щодо розробки стратегії формування фінансових ресурсів підприємства аграрного сектора економіки.....	45
3.2 Визначення резервів зростання прибутку як основного джерела поповнення власного капіталу ТОВ «СК Агро».....	50
3.3 Впровадження новітніх фінансово-кредитних форм та методів поліпшення формування фінансових ресурсів ТОВ «СК Агро».....	58
ВИСНОВКИ.....	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	68
ДОДАТКИ.....	71
ДОДАТОК А	
ДОДАТОК Б	
ДОДАТОК В	

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В умовах глобалізації ринку та нестабільного зовнішнього середовища у підприємств аграрного сектора економіки виникає необхідність застосування ефективного механізму управління фінансовими ресурсами для забезпечення конкурентоспроможності власної продукції. Динамічний розвиток сучасного ринку та стрімкий вплив науково-технічного прогресу посилюють необхідність управління фінансовими ресурсами аграрних підприємств. Міжнародна конкуренція, поширення іноземних товарів на українському ринку, зниження конкурентоспроможності продукції вітчизняного виробництва зумовлюють розгляд стратегічного управління як першочергової управлінської проблеми, вирішення якої забезпечить виживання сільськогосподарських підприємств в економічному середовищі.

Для підтримки конкурентоспроможності аграрного виробництва на рівні національної економіки та ефективності його функціонування, постає необхідність вдосконалення механізму формування фінансових ресурсів аграрних підприємств, яка диктується наслідками загальноекономічної кризи, диспаритетом цін на продукцію сільського господарства, недосконалістю діючої фінансово-кредитної системи.

Теоретичним, методичним і практичним питанням управління фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств та напрямкам їх удосконалення присвячена значна кількість праць у економічній науці. Серед українських вчених слід виділити Бортнікову М, Бугас В., Кравченко О., Ковальову А, Макух Т., Соляник Л.

Проте, зважаючи на значну варіацію в позиціях науковців стосовно формування механізму управління фінансовими ресурсами підприємства аграрного сектора економіки та його вдосконалення, дане питання можна вважати актуальним і сьогодні.

Метою дослідження є узагальнення і розвиток науково - методичних основ, розробка інструментарію та практичних рекомендацій щодо управління фінансовими ресурсами підприємства аграрного сектора економіки.

Для досягнення мети в роботі поставлено й вирішено комплекс теоретичних, науково-методичних і практичних задач:

- проведено аналіз теоретичних та методичних засад з визначення сутності фінансових ресурсів як об'єкта управління;
- досліджено механізм формування та напрями використання фінансових ресурсів підприємства аграрного сектора економіки;
- проведено аналіз фінансово-економічного стану ТОВ «СК Агро» за допомогою системи показників платоспроможності, фінансової стійкості та ділової активності;
- проведено оцінку ефективності використання фінансових ресурсів досліджуваного підприємства;
- розглянуто напрями поліпшення формування та ефективності використання фінансових ресурсів ТОВ «СК Агро».

Об'єктом дослідження є процес управління фінансовими ресурсами підприємства аграрного сектора економіки.

Предметом дослідження є комплекс теоретичних, методичних та практичних питань щодо управління фінансовими ресурсами підприємства аграрного сектора економіки.

Елементами наукової новизни одержаних результатів дослідження є розробка і обґрунтування пропозицій з удосконалення процесу управління фінансовими ресурсами підприємства, а саме рекомендації щодо розробки стратегії формування фінансових ресурсів сільськогосподарського підприємства.

Практичне значення одержаних результатів визначається обґрунтованими пропозиціями з удосконалення процесу формування та

використання фінансових ресурсів підприємства аграрного сектора економіки, спрямованих на покращення результатів його діяльності.

Методи дослідження. Для реалізації поставлених завдань дослідження використано такі методи: групування та статистичних порівнянь – для оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства; аналізу і синтезу – для узагальнення інформації щодо забезпечення підприємства фінансовими ресурсами; графічний і табличний – для наочного відображення результатів дослідження; абстрактно - логічний – для формування мети й завдань дослідження; комплексно-системний підхід.

Інформаційною базою кваліфікаційної роботи є матеріали науково - практичних конференцій з проблем формування та використання фінансових ресурсів підприємства, законодавчі та інші нормативно - правові акти України, матеріали державних органів статистики, дані бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства, а також власні дослідження.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати виконаного наукового дослідження були представлені на: 1. Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні виклики та актуальні проблеми науки, освіти, технологій і суспільства» (6 жовтня 2023 р, Ізмаїл, Україна); 2. V Міжнародна мультидисциплінарна науково-практична конференція «UKRAINE INNOVATE: сучасні моделі для відновлення» (25 жовтня 2023 р, м. Луцьк).

Публікації. За матеріалами дослідження опубліковано 2 тези доповідей міжнародних науково-практичних конференцій.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел з 22 найменувань, додатків. Основний текст викладений на 67 сторінках комп'ютерного тексту, робота містить 28 таблиць, 13 рисунків, 4 додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

Аграрний сектор економіки стає об'єктом значних змін і вимагає адаптації до нових ринкових реалій. Існують ключові аспекти та виклики, з якими стикаються сільськогосподарські підприємства в сучасних умовах господарювання, а саме: нестабільність та невизначеність, фінансові проблеми, формування та використання фінансових ресурсів, рух грошових потоків, управління ризиками, інновації та модернізація.

Фінансові ресурси є основним елементом для забезпечення стабільності та ефективності сільськогосподарських підприємств, що відображає важливі аспекти фінансового управління в сільському господарстві, а саме:

- недостатність грошових коштів може впливати на здатність підприємства до своєчасного розрахунку з постачальниками, сплати заробітної плати та інших обов'язкових платежів;
- невідповідність фінансових зобов'язань може призвести до порушення ділових відносин, зниження довіри партнерів та загрози щодо подальшої діяльності;
- некоректне розподілення фінансових ресурсів може призвести до втрат та невинуватених витрат, що негативно впливає на прибутковість підприємства;
- наявність збитків свідчить про можливі проблеми у виробничих процесах, ринковому позиціонуванні або інших аспектах управління;
- надмірні фінансові труднощі можуть призвести до кризових ситуацій, які вимагають ефективного кризового управління та стратегічного планування.

Головне завдання фінансового відділу полягає у вивченні, плануванні та контролі за використанням фінансових ресурсів для досягнення стратегічних

цілей підприємства. Раціональне управління фінансами дозволяє забезпечити стабільність та стійкість сільськогосподарських підприємств у змінних умовах ринку та економічного середовища.

На рисунку 1.1 зображено структуру фінансових ресурсів підприємства аграрного сектору економіки.

Рисунок 1.1 – Структура фінансових ресурсів підприємства аграрного сектору економіки

Джерело: складено автором за [14]

Власні кошти можна використовувати для створення якісної матеріально-технічної бази сільськогосподарського підприємства. Власні кошти можна вкладати в різні аспекти діяльності підприємства, такі як: основні засоби, худоба, багаторічні насадження, техніка, оплата робочої сили. Важливо планувати і ретельно розглядати кожен витратний пункт, забезпечуючи баланс між необхідними вкладеннями та потенційним економічним ефектом. Крім того, ефективне фінансове управління та контроль за витратами можуть допомогти забезпечити стабільність та успішність сільськогосподарського підприємства. Прибуток від дієвого використання активів може включати амортизаційні витрати. Амортизаційний фонд зменшує облікову вартість активів в бухгалтерському обліку, що в свою чергу збільшує величину власного капіталу. Прибуток, який залишається після

виплати всіх витрат і податків, може бути використаний для збільшення нерозподіленого прибутку. Нерозподілений прибуток включається в склад власного капіталу підприємства. Він може бути використаний для розвитку бізнесу, виплати дивідендів або інших потреб.

Таким чином, прибуток від дієвого використання активів призводить до збільшення власного капіталу підприємства через амортизаційний фонд і нерозподілений прибуток. Це важливий аспект фінансового управління, оскільки власний капітал є одним із джерел фінансування для подальшого розвитку підприємства.

Розміщення позикових коштів на довгострокове капітальне будівництво та короткострокові оборотні засоби може бути стратегічно обґрунтованою дією в контексті досягнення ряду фінансових та виробничих цілей. Довгострокові позикові кошти, які спрямовані на капітальне будівництво, можуть бути використані для створення нових об'єктів або модернізації існуючих. Це може призвести до поліпшення виробничих процесів, збільшення потужностей та покращення конкурентоспроможності підприємства в цілому [4].

Короткострокові позичені кошти, витрачені на оборотні засоби, допомагають підтримувати плинність грошей у виробничих процесах. Це особливо важливо при збільшенні обсягів виробництва, оскільки дозволяє ефективно керувати обіговими активами та забезпечує постачальну ланцюгову стабільність.

Використання позикового капіталу, якщо воно відбувається відповідно до необхідних правил і з урахуванням здатності підприємства повертати позику, може позитивно впливати на фінансовий стан підприємства. Це може сприяти оптимізації структури капіталу, зниженню фінансового ризику та підвищенню ефективності використання ресурсів.

Узагальнюючи, ефективне використання позикового капіталу може сприяти розвитку та зростанню підприємства, але важливо бути обережним і

здійснювати такі рішення з урахуванням стратегічних та фінансових вимог підприємства.

Показники ліквідності є важливою характеристикою фінансового стану сільськогосподарських підприємств. Ліквідність вказує на здатність підприємства вчасно виконувати свої фінансові зобов'язання.

Складові фінансових ресурсів підприємств аграрного сектору економіки відображені в табл. 1.1.

Таблиця 1.1 - Склад фінансових ресурсів підприємства аграрного сектору економіки

Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств	
Високоліквідні	
Грошові засоби	Використовуються для погашення фінансових зобов'язань, здійснення витрат по розширеному відтворенню основних засобів, економічному стимулюванню працівників. Включають в себе готівку, кошти на рахунках в банках, депозити до запитання.
Середньоліквідні	
Поточні фінансові інвестиції (короткострокові)	Вільно конвертуються у відповідні суми грошових засобів та характеризуються невеликим ризиком зміни їх вартості. Включають короткострокові акції, облігації, державні казначейські білети, державні облігації.
Поточна дебіторська заборгованість	Заборгованість по оплаті за товари, роботи, послуги.
Низьколіквідні	
Готова продукція на складі	Через купівлю – продаж готова продукція на складі реалізується і формує фінансові ресурси. Використовується як засіб платежу в розрахунках з працівниками та за оренду паїв.

Джерело: складено автором за [5]

Так, самофінансування є ключовим механізмом фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств. Забезпечення власним капіталом на рівні 50–80% дозволяє підприємствам мати більший контроль над своєю фінансовою стійкістю та розвитком. Отримання прибутку стає основною метою для більшості сільськогосподарських підприємств, і це відображається в їхньому статуті.

Структура джерел формування фінансових ресурсів аграрного підприємства впливає на фінансові результати його діяльності, яка в свою чергу безпосередньо залежить від впливу зовнішніх та внутрішніх факторів (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Фактори впливу на фінансове забезпечення підприємства аграрного сектора економіки

Чинники	Ознаки впливу
Технологічні	значні обсяги незавершеного виробництва та втрат продукції, наявність низьколіквідних запасів, низький рівень технологічної оснащеності виробництва, тривалий цикл виробництва
Природні	Сезонність виробництва, використання землі як головного засобу виробництва, просторова обмеженість, залежність від природно-кліматичних умов, урожайність
Економічні	інфляція, недостатня державна фінансова підтримка, високі відсоткові ставки за кредитами. специфіка застави, нерівномірність потреби у фінансових ресурсах та їх надходження, збільшення кредиторської заборгованості
Організаційні	присутність значних ризиків, велика тривалість виробничого процесу, проблеми зі збутом продукції, значний часовий розрив між виробництвом та реалізацією продукції, значний обсяг орендованих активів, низький рівень менеджменту та маркетингу, державна політика

Джерело: складено автором за [10]

Створення умов для виробництва продукції або послуг, які користуються попитом та мають стабільні ринки збуту, є критичним аспектом. Це може включати в себе дослідження ринку, вдосконалення виробничих процесів, підвищення якості продукції та впровадження інновацій.

Додатковою стратегією може бути розширення асортименту продукції або введення нових продуктів та послуг, які відповідають потребам ринку. Також важливо розглядати можливості ефективного використання ресурсів, оптимізацію витрат та вдосконалення управління.

Крім того, сільськогосподарські підприємства можуть розглядати можливості отримання зовнішнього фінансування, такого як кредити чи інші форми позик. Однак уникання занадто великої залежності від зовнішнього фінансування може збільшити стійкість підприємства в умовах економічної нестабільності. В цілому, диверсифікація джерел фінансування та постійне

вдосконалення виробництва є ключовими аспектами створення стійкої фінансової бази для сільськогосподарських підприємств.

Ключові внутрішні фактори, що впливають на формування фінансових ресурсів підприємства розглянемо більш детально:

- Форма власності визначає, хто має контроль та власність над підприємством і як це впливає на доступ до ресурсів.
- Організаційно-правова структура визначає правовий статус підприємства та його здатність залучати капітал.
- Ліквідність та платоспроможність впливає на ризик банкрутства та взаємодію з кредиторами.
- Висока ділова активність може сприяти ефективному використанню ресурсів та покращенню фінансових показників.
- Зменшення дебіторської заборгованості впливає на ліквідність та фінансовий стан підприємства.
- Чистий дохід впливає на можливість реінвестування, виплату дивідендів та інші фінансові рішення.

Ці фактори є взаємопов'язаними і визначають фінансову стратегію підприємства. Керування ними вимагає уважного аналізу та планування для досягнення стабільності та успішності у довгостроковій перспективі [2].

Авансування більшого капіталу може призводити до отримання більших доходів і прибутків. Це може бути особливо важливим у сільському господарстві, де інвестиції в нові технології, обладнання та покращення процесів можуть підвищити продуктивність. Збільшення прибутків підприємств може також вказувати на можливість кращої оплати праці працівників та розвитку соціальної політики. Це може покращити якість життя сільських мешканців та сприяти розвитку громад.

Збільшення прибутку і фінансової стійкості може зробити підприємства більш привабливими для інвесторів. Це може визначати розвиток підприємства та регіону в цілому. Надмірне накопичення капіталу без врахування соціальних та екологічних аспектів може призвести до проблем.

Наприклад, недбале використання землі або неправильне ставлення до навколишнього середовища може виникнути при надмірному фокусуванні на максимізації прибутків. Раціональне зваження економічних, технологічних, соціальних та природоохоронних аспектів є важливим для забезпечення сталого розвитку. Підприємства, які приділяють увагу всім цим аспектам, можуть досягти не тільки економічного успіху, але й сприяти сталому розвитку.

Управління фінансовими ресурсами є основним елементом діяльності будь-якого підприємства, включаючи сільськогосподарські підприємства. Ефективне управління фінансовими ресурсами дозволяє досягти оптимального розподілу капіталу, максимізувати прибутковість та забезпечити стабільність фінансового стану підприємства. Деякі ключові аспекти управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств включають бюджетування, фінансовий аналіз, управління оборотним капіталом, фінансове планування, інвестиційний аналіз, оптимізацію витрат, управління кредиторською та дебіторською заборгованістю [8].

Управління фінансовими ресурсами є критичною складовою ефективного функціонування будь-якого підприємства. Такий підхід дозволяє забезпечити стабільність та стійкість підприємства в умовах змінного економічного середовища. Оптимальне використання фінансових ресурсів передбачає балансування між ростом цих ресурсів та їх ефективним використанням для досягнення прибутковості та конкурентоспроможності. Наприклад, розумне фінансове планування може допомогти уникнути надмірного накопичення оборотних коштів, яке може стати джерелом втрат прибутку через непродуктивність.

Фінансові ризики, такі як зміни в обсягах продажів, коливання валютних курсів, зміни в ринкових умовах, також можуть впливати на стійкість підприємства. Ефективне фінансове управління передбачає визначення цих ризиків і розробку стратегій їх управління, таких як використання фінансових

інструментів або страхування. Досягнення балансу в управлінні фінансами також сприяє збереженню сталої платоспроможності підприємства, що є важливим фактором для його успішного функціонування та розвитку в довгостроковій перспективі.

Управління фінансовими ресурсами господарюючого суб'єкта здійснюється на етапах їх утворення, розподілу, використання і відтворення. Основні складові системи управління фінансовими ресурсами підприємств розкрито на рис. 1.2.

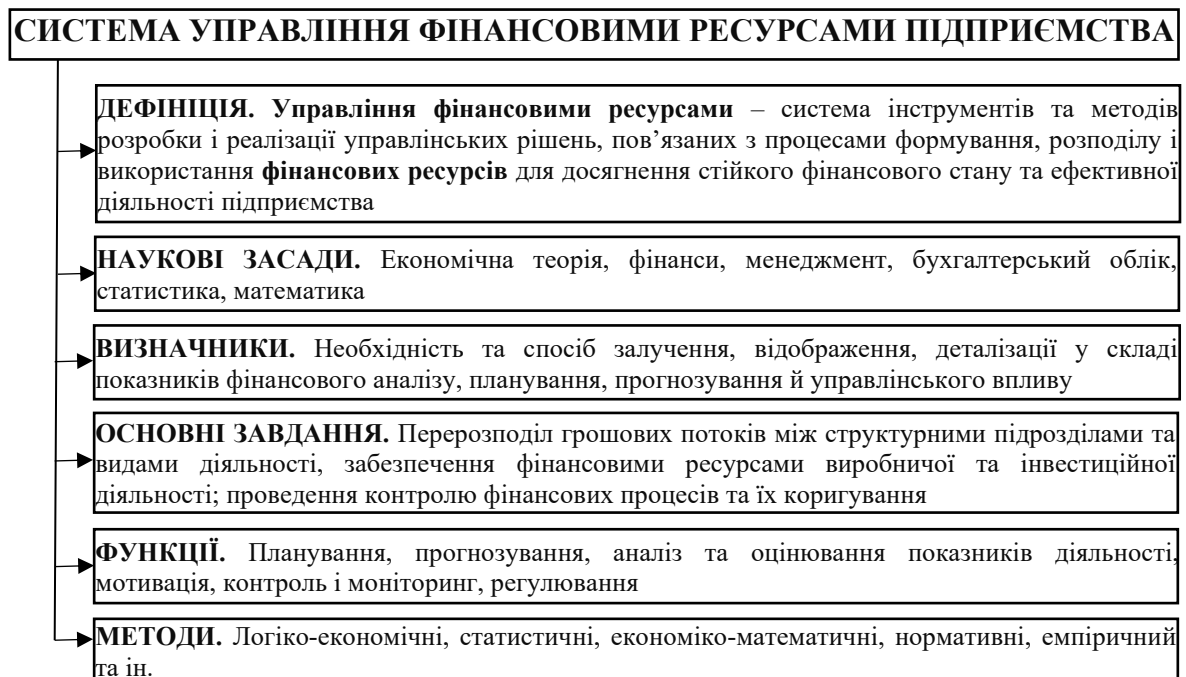

Рисунок 1.2 - Система управління фінансовими ресурсами підприємства

Джерело: Складено автором за [12]

Керування фінансовими ресурсами вимагає постійного аналізу, планування та прийняття рішень, спрямованих на досягнення фінансової стійкості та високої ефективності підприємства.

Для забезпечення ефективного використання фінансових ресурсів необхідно систематизувати наявні підходи до управління ними. Огляд теоретичної бази щодо управління фінансовими ресурсами підприємства представлено в табл. 1.3.

Таблиця 1.3 - Ефективні напрямки використання фінансових ресурсів підприємств аграрного сектору економіки відповідно до основних концепцій та методів

Найменування концепції чи методу	Характеристика	Зв'язок з управлінням фінансовими ресурсами
Системний підхід	Концепція, що вказує на специфіку, сутність об'єкту управління як системи та усі взаємозв'язки з іншими господарськими системами	Дозволяє розглядати процес управління фінансовими ресурсами як систему взаємопов'язаних елементів,
Стратегічний менеджмент	Управління, засноване на цілях, формуванні та реалізації стратегій,	Сприяє реалізації стратегії управління фінансовими ресурсами
Концепція фінансової безпеки	Містить сукупність теоретичних положень стратегій, що забезпечують фінансову безпеку	Забезпечує стійкість фінансових відносин, досягається безпека підприємств
Управління надійністю	Метод, заснований на виявленні причин порушення надійності роботи підприємства	Сприяє підвищенню фінансової безпеки, виявленню специфічних ризиків надійності
Бюджетування і внутрішній аудит	Бюджетування - механізм управління фінансовими ресурсами на основі бюджету окремих підрозділів. Внутрішній аудит – оцінка ефективності внутрішнього контролю	Сприяють реалізації функцій антикризового управління, спрямованого на фінансову стійкість підприємства
Управління ризиками	Інструментарій, заснований на ідентифікації, моніторингу і мінімізації ризиків	Дозволяє виявити ризики, які властиві процесу управління фінансовими ресурсами

Джерело: складено автором за [16]

Ефективність діяльності підприємства може оцінюватися через комплексну систему показників і коефіцієнтів. Особливо важливо враховувати фінансові аспекти управління, оскільки фінансові ресурси є ключовим фактором для успішного функціонування підприємства аграрного сектора економіки.

Стефанишин О.Б пропонує застосувати методичні рекомендації для визначення рівня управління фінансовими ресурсами аграрного підприємства, які зумовлюють встановлення стану його фінансового забезпечення з одночасним визначенням оптимального значення інтегрального показника (рис. 1.3).

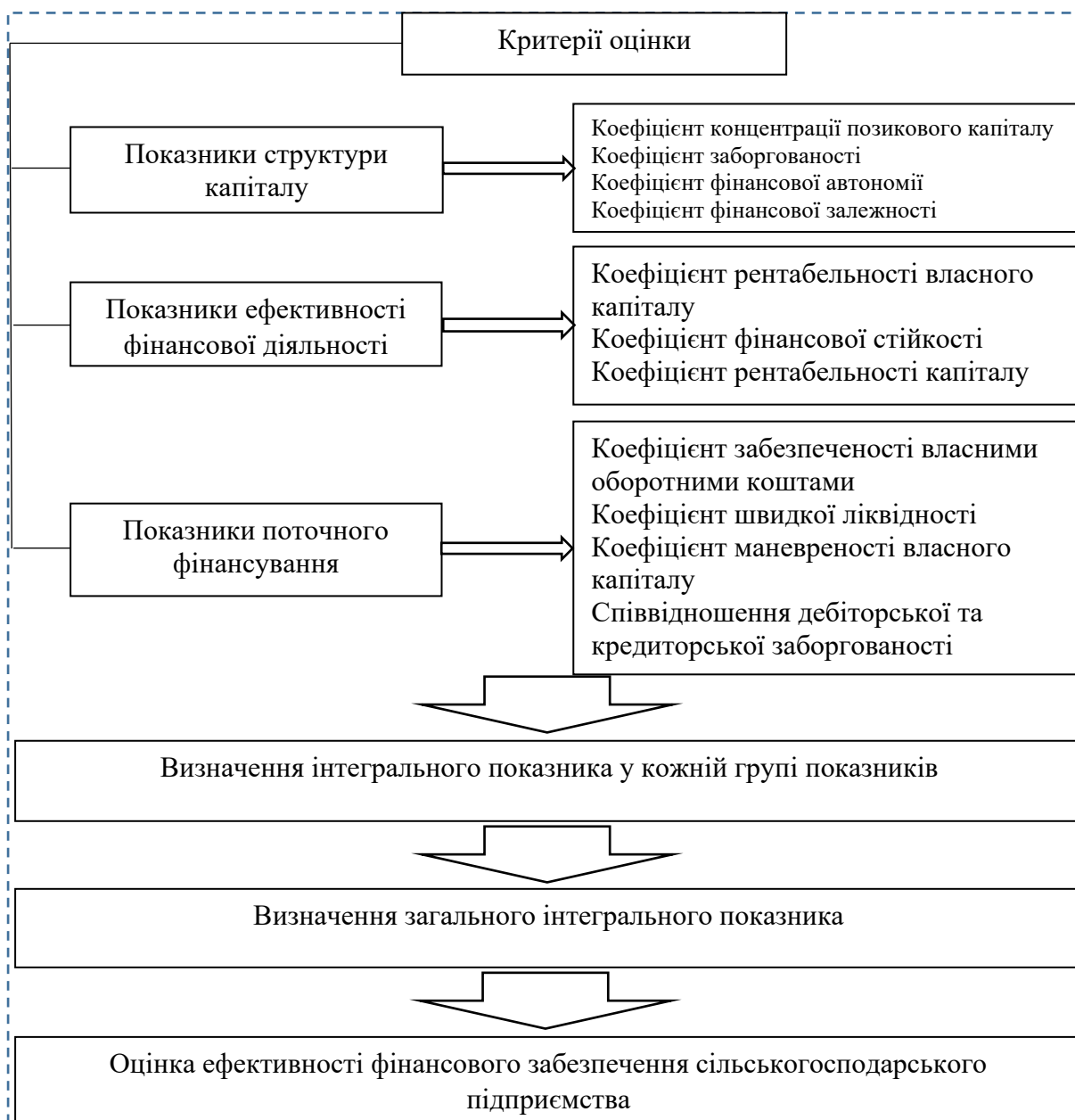

Рисунок 1.3 - Критерії оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємств аграрного сектору економіки [17]

Управління фінансовими ресурсами є стратегічно важливим процесом, оскільки воно допомагає забезпечити стійкість і успішність діяльності в умовах змінного економічного середовища. Даний підхід вказує на необхідність інтеграції в управлінських практиках, а також на важливість розробки конкретних інструментів для вимірювання ефективності. Це може сприяти покращенню управлінських рішень та забезпеченню стійкості підприємства в умовах змін і невизначеності.

РОЗДІЛ 2

ПОТОЧНИЙ СТАН УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ТОВ «СК АГРО»

2.1 Фінансово-економічна характеристика досліджуваного підприємства

ТОВ «СК Агро», ідентифікаційний номер 33976979, зареєстроване Липоводолинською районною державною адміністрацією Сумської області 30 січня 2006 р. Підприємство засноване згідно рішення єдиного засновника Кириченка Миколи Анатолійовича. Воно діє на підставі власного статуту, Цивільного та Господарських кодексів України, іншого чинного в Україні законодавства. Місцезнаходження підприємства: 42500, Україна, Сумська обл., Липоводолинський р-н., с. Суха Грунь. Форма власності Підприємства – приватна. Підприємство створене з метою здійснення господарської та комерційної діяльності, направленої на отримання прибутку і реалізації його на засадах соціальних і економічних інтересів власника, працівників підприємства і суспільства, одержання прибутку від здійснення діяльності.

Підприємство діє на підставі власного статуту, що регулює його індивідуальну діяльність та взаємовідносини з іншими суб'єктами господарювання. У статуті визначається: точне найменування та місцезнаходження підприємства, власник або засновник; основна місія й цілі діяльності; органи управління та порядок їхнього формування; повноваження трудового колективу та його виробничих органів; джерела та порядок утворення майна; умови реорганізації та припинення існування.

Види діяльності підприємства:

01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур

01.19 Вирощування інших однорічних і дворічних культур.

Вплив забезпеченості трудовими ресурсами на процеси виробництва дуже важливий і багатогранний. Якісний та кількісний склад персоналу визначає, наскільки швидко та ефективно можуть виконуватися завдання. Висока кваліфікація працівників може позитивно впливати на якість та швидкість виробництва. Кількість робочих годин і їх ефективне використання також мають велике значення. Організація робочого процесу та раціональне використання часу працівників впливає на швидкість виробництва та його якість. Забезпеченість підприємства сучасним устаткуванням, машинами та технологіями може покращити продуктивність праці.

Загалом, забезпеченість трудовими ресурсами визначає конкурентоспроможність підприємства та його здатність до досягнення високих економічних показників.(табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Наявність та ефективність використання трудових ресурсів ТОВ «СК Агро» за 2020-2022 р.р.

Показники	2020 рік	2021рік	2022рік	Відхилення 2022 р. до 2020 р. (+/-)
Середньооблікова чисельність штатних та позаштатних працівників, осіб	17,0	18,0	21,0	4,0
Обсяг реалізованої продукції, тис. грн.	270144,0	458810,0	434712,0	164568,0
Реалізовано продукції на одного середньооблікового працівника, тис. грн.	15890,8	25489,4	20700,6	4809,8

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства Форма № 2 «Звіт про фінансові результати»

За період від 2020 до 2022 року спостерігається позитивне зростання на 4 особи штатних працівників, що може свідчити про розширення бізнесу та підвищення потреб у робочій силі. Важливим аспектом є те, що вартість реалізованої продукції на 1 працівника значно зросла, перевищуючи темпи зростання чисельності працівників. Це може свідчити про підвищення продуктивності та ефективності використання робочого часу.

Загальний висновок може бути таким, що ТОВ «СК Агро» вдало управляється із своєю робочою силою та досягає позитивних результатів завдяки росту обсягів виробництва та підвищенню продуктивності.

Важливою складовою діяльності сільськогосподарського підприємства є аналіз ефективності використання основних засобів. Результати господарювання будь-якого сільськогосподарського підприємства залежать від забезпеченості основними засобами та ефективності їх використання, тому на підприємствах важливу роль відіграє проведення систематичної оцінки стану основних фондів і аналіз ефективності їх використання.

Аналіз ефективності використання основних засобів є ключовим етапом у керуванні сільськогосподарським підприємством. Основні засоби, такі як земля, техніка, будівлі і споруди, є важливими ресурсами для сільськогосподарської діяльності.

Аналіз ефективності використання основних засобів дозволяє керівництву сільськогосподарського підприємства приймати обґрунтовані рішення для оптимізації виробничих процесів, зниження витрат та забезпечення стійкого розвитку підприємств (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 - Забезпеченість основними фондами та ефективність їх використання ТОВ «СК Агро» за 2020-2022 р.р.

Показники	Рік			Відхилення 2022/2020, (+/-)
	2020	2021	2022	
Чистий дохід, тис. грн	270144,00	458810,00	434712,00	164568,00
Середньорічна вартість ОФ, тис. грн	16805,50	12705,50	9842,00	-6963,50
Чисельність працівників, осіб	17,0	18,0	21,0	4,00
Фондоозброєність	988,56	705,86	468,66	-519,90
Фондовіддача	16,07	36,11	44,16	28,09
Фондоємність	0,06	0,03	0,02	-0,04

Джерело: розраховано за даними звітності підприємства Форма № 1 «Баланс» та Форма № 2 «Звіт про фінансові результати»

Зменшення фондоозброєності на 519,9 є наслідком зменшення вартості основних фондів на 6963,0 тис. грн. із одночасним збільшенням чисельності працівників на 4 особи. Це може вказувати на недостатню ефективність

використання ресурсів, оскільки зменшення фондоозброєності може свідчити про неспроможність виробляти більше продукції за менший обсяг витрат.

Позитивне збільшення показника фондовіддачі на 28,09 вказує на збільшення ефективності використання основних фондів. Ріст чистого доходу і зниження середньорічної вартості ОФ сприяють цій позитивній динаміці. Зменшення показника фондоємності на 0,04, оберненого показника фондовіддачі, також є позитивним сигналом. Це може вказувати на оптимізацію використання фондів і збільшення їх віддачі.

Позитивна динаміка фондовіддачі та фондоємності компенсує негативні тенденції у фондоозброєності. Підприємство має можливість використовувати різні джерела для відновлення об'єктів основних засобів, включаючи власні кошти, банківські кредити та лізинг.

Економічні показники є невід'ємною частиною процесу управління економікою, дозволяючи приймати обґрунтовані рішення та коригувати економічну політику для досягнення певних цілей (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 - Динаміка основних економічних показників діяльності ТОВ «СК Агро» 2020-2022 р. р., тис. грн

Показники	Рік			Відхилення, (+;-) 2022/ 2020
	2020	2021	2022	
Вартість майна	605797,0	428196,0	539223,0	-66574,0
Власний капітал	317531,0	105432,0	131870,0	-185661,0
Довгострокові зобов'язання	1461,0	1114,0	-	-1461,0
Поточні зобов'язання	286805,0	321650,0	407353,0	120548,0
Чистий дохід від реалізації продукції	270144,0	458810,0	434712,0	164568,0
Собівартість реалізованої продукції	169853,0	223548,0	217206,0	47353,0
Загальні витрати	246187,0	605666,0	466426,0	220239,0
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)	85937,0	(11675,0)	13095,0	-72842,0
Рентабельність витрат за чистим фінансовим результатом, %	34,9	-1,9	2,8	-32,1 в. п.

Джерело: розраховано та складено за даними звітності підприємства Форма № 1 «Баланс» та Форма № 2 «Звіт про фінансові результати»

Розрахунки показників свідчать, що товариство було прибутковим у 2020 та 2022 роках та сума чистого прибутку зменшується з 85937,0 тис. грн

до 13095,0 тис. грн. У 2021 році підприємство отримало збиток у сумі 11675,0 тис. грн. До таких негативних змін призвело збільшення суми загальних витрат на 220239,0 тис. грн., тобто темпи зростання витрат перевищили темпи зростання чистого доходу від реалізації продукції.

Вартість майна зменшується до 539223,0 тис. грн. Сума власного капіталу також зменшується на 185661,0 тис. грн. тоді як сума поточних зобов'язань збільшується до 407353,0 тис. грн.

Підприємство обирає політику розподілу чистого прибутку, розподіляючи його між фондом нагромадження та фондом споживання. У даному випадку, вся сума чистого прибутку залишається в товаристві у вигляді нерозподіленого прибутку, який може бути використаний для майбутніх інвестицій або інших потреб.

Графічно зобразимо основні показники «Звіту про фінансові результати» підприємства (рис. 2.1.).

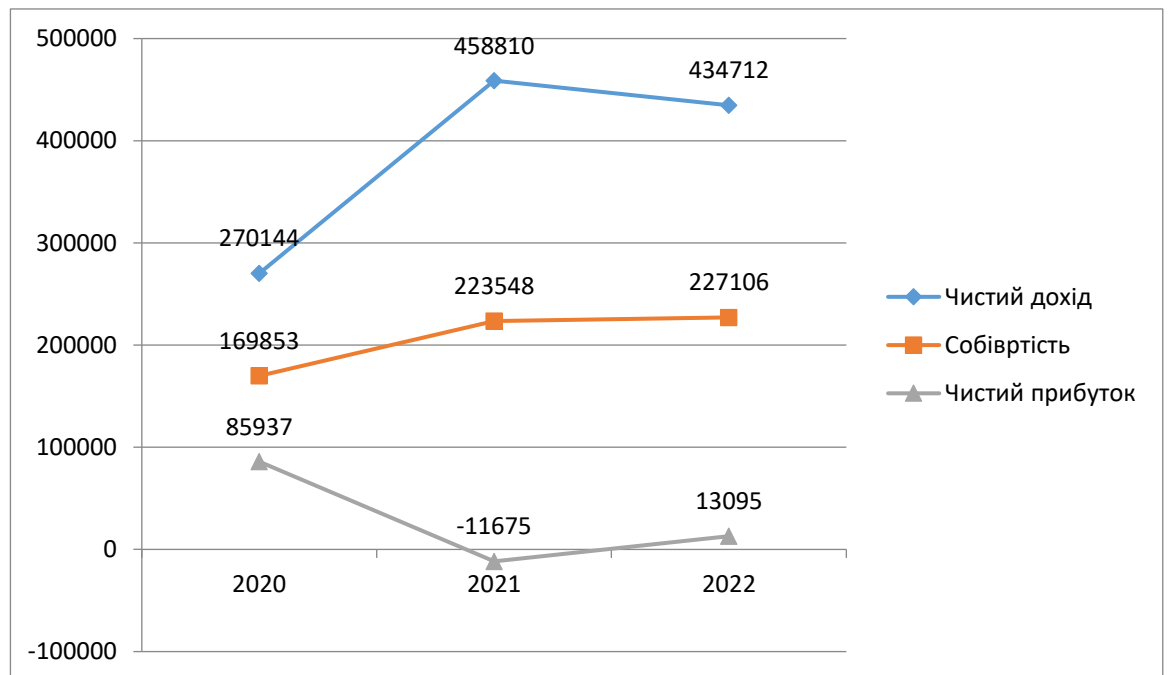

Рисунок 2.1 – Динаміка фінансових результатів ТОВ «СК Агро» 2020-2022 р. р. , тис. грн.

Джерело: побудовано за даними звітності підприємства Форма № 2 «Звіт про фінансові результати»

Показники рентабельності дозволяють оцінити ефективність використання різних ресурсів підприємства і порівняти його з іншими підприємствами в галузі. Порівняння різних видів рентабельності може надати комплексну оцінку ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства (табл.2.4).

Таблиця 2.4 – Динаміка показників рентабельності ТОВ «СК Агро» 2020-2022 р.р. , %

Показники	Рік			Відхилення (+;-) 2022/ 2020
	2020	2021	2022	
Рентабельність власного капіталу	27,1	-11,1	9,9	-17,2 в.п.
Рентабельність продажів	31,8	-2,5	3,0	-28,8 в. п.
Рентабельність виробничих засобів	56,6	-5,5	5,3	-51,3 в.п.
Загальна рентабельність діяльності підприємства	50,6	-5,2	6,0	-44,6 в.п.

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства Форма № 1 «Баланс» та Форма № 2 «Звіт про фінансові результати»

Зменшення рентабельності власного капіталу та виробничих запасів свідчить про те, що вартість цих складових знизилася. Це може бути пов'язано з різними факторами, такими як зниження вартості активів, неефективне використання ресурсів або інші економічні чинники.

Збільшення рентабельності продажів і загальної рентабельності свідчить про те, що підприємство успішно оптимізує свою діяльність. Це може бути результатом підвищення цін на товари або послуги, зменшення витрат або інших ефективних стратегій. Збільшення вартості реалізованого товару і чистого прибутку є позитивними сигналами для підприємства. Це може вказувати на підвищення ефективності виробництва, популярність продукції чи інші позитивні фактори.

Враховуючи ці фактори, робимо висновок, що ТОВ «СК Агро» можна вважати рентабельним підприємством. Проте, важливо врахувати, що зміни в фінансових показниках можуть бути пов'язані з різними факторами, і докладний аналіз кожного з них може допомогти краще зрозуміти ситуацію і прийняти вірне рішення для подальшого розвитку підприємства.

Наступний етап дослідження - це аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства, а саме коефіцієнтів поточної, швидкої та абсолютної ліквідності підприємства (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 - Динаміка показників ліквідності ТОВ «СК Агро», 2020-2022 р.р.

Показники	Оптимальне значення	Рік			Відхилення, +,- 2022/2020
		2020	2021	2022	
Коефіцієнт поточної(загальної) ліквідності	1,0-2,0	2,05	1,27	1,28	-0,77
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,7-0,8	1,47	0,54	0,69	-0,78
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,3	0,111	0,002	0,001	-0,11
Співвідношення дебіторської заборгованості та кредиторської	1,0	4,75	1,17	1,42	-3,33

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства Форма № 1 «Баланс»

За період дослідження підприємство не втрачає своєї ліквідності та платоспроможності. Це свідчить про те, що воно може вчасно виконувати свої фінансові зобов'язання і уникати проблем з платежами. Важливо враховувати, що всі показники ліквідності зменшуються. Це може бути показником того, що підприємство може стикатися із труднощами у конвертації своїх активів в грошовий еквівалент або в уникненні платіжних труднощів. Значення коефіцієнту абсолютної ліквідності у 2022 році не відповідало оптимальному значенню. Це може вказувати на те, що підприємство може мати проблеми із швидкістю погашення своїх зобов'язань на короткий термін.

Отже, на основі вказаних показників можна прийти до висновку, що хоча підприємство є ліквідним та платоспроможним загалом, існує певний ризик у зв'язку із зменшенням показників ліквідності, особливо щодо коефіцієнту абсолютної ліквідності.

Співвідношення поточної дебіторської та кредиторської заборгованості свідчить про здатність підприємства розраховатися з постачальниками, працівниками та іншими кредиторами за рахунок дебіторів. Якщо значення

показника перевищує оптимальне (1), це свідчить про те, що підприємство має більше заборгованостей від дебіторів, ніж заборгованостей перед кредиторами. Це може вказувати на можливість відволікання значних фінансових ресурсів дебіторами, що може погіршити здатність підприємства вчасно погашати свої власні короткострокові зобов'язання.

Якщо співвідношення дебіторської заборгованості до кредиторської зменшується і наближається до 1, це може бути розглянуто як позитивний сигнал. Таке зменшення вказує на те, що підприємство більше уваги приділяє здатності вчасно погашати зобов'язання перед кредиторами, а не відволікати фінансові ресурси на довгострокову дебіторську заборгованість.

Загалом, це важливий аспект фінансового управління, і вирішенням цього питання може бути оптимізація умов оплати з дебіторами та кредиторами для покращення фінансового стану підприємства.

Визначення рівня ділової активності господарства є важливим аспектом для оцінки його ефективності та перспектив розвитку. Ділова активність включає в себе ряд показників, які можуть бути використані для оцінки ефективності управління ресурсами підприємства (табл. 2.6).

Таблиця 2.6 – Динаміка показників ділової активності ТОВ «СК Агро» 2020-2022 р.р.

Показники	Рік			Відхилення (+;-) 2022/ 2020
	2020	2021	2022	
Коефіцієнт оборотності капіталу, оборотів	0,48	0,92	0,93	0,45
Коефіцієнт оборотності капіталу, днів	750,0	391,3	387,1	-362,9
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, оборотів	0,67	1,69	2,16	1,49
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, днів	537,3	213,0	166,7	-370,6
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, оборотів	4,15	4,18	2,82	-1,33
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, днів	86,75	86,12	127,66	40,91
Коефіцієнт оборотності власного капіталу, оборотів	0,98	3,72	2,05	1,07
Коефіцієнт оборотності власного капіталу, днів	367,35	96,77	175,61	-191,74

Джерело: розраховано автором за даними звітності Форма № 1 «Баланс»

Показники ділової активності на низькому рівні, що може свідчити про низьку інтенсивність виробництва. Коефіцієнт оборотності капіталу зріс із 0,48 до 0,93, що вказує на певне поліпшення в ефективності використання капіталу. Збільшення коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості і покращення тривалості одного оборту свідчать про позитивні тенденції в управлінні заборгованістю.

Термін погашення кредиторської заборгованості зменшується, але тривалість одного оборту збільшується, що вказує на можливе погіршення взаємовідносин з постачальниками. Збільшення коефіцієнта оборотності власного капіталу свідчить про певне покращення ефективності його використання. Зроблено висновок про незадовільний стан ділової активності ТОВ «СК Агро». Для покращення необхідно постійно прискорювати рух як власного, так і залученого капіталу.

Цей аналіз дозволяє визначити конкретні аспекти, які потребують уваги, та надає підстави для вжиття заходів з управління для покращення фінансової стійкості та ділової активності підприємства.

Динаміку показників фінансової стійкості ТОВ «СК Агро» будемо проводити за допомогою розрахунків в табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Динаміка показників фінансової стійкості ТОВ «СК Агро» 2020-2022 р.р.

Показники	Рік			Теоретично -гранична величина	Відхилення (+;-) 2022/2020
	2020	2021	2022		
Власний оборотний капітал, тис. грн	299229,0	84315,0	112263,0	-	-186966,0
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,110	0,004	0,004	0,4-0,6	-0,106
Коефіцієнт фінансової автономії	0,52	0,25	0,24	>0,5	-0,28
Коефіцієнт фінансової залежності	1,91	4,06	4,09	< 2	2,18
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,48	0,75	0,76	0,4-0,6	0,28
Коефіцієнт фінансової стійкості	1,31	0,19	0,21	0,7-0,9	-1,10

Джерело: розраховано автором за даними звітності Форма № 1 «Баланс» та Форма № 2 «Звіт про фінансові результати»

З вказаної інформації робимо висновок, що ТОВ «СК Агро» має проблеми з фінансовою стійкістю та управлінням фінансовими ресурсами.

Зменшення фінансової автономії вказує на те, яка частина активів фінансується за рахунок власних коштів. Зменшення цього показника може означати збільшення фінансової залежності від зовнішніх джерел фінансування, таких як позики. Це може бути ризиковано, оскільки підприємство стає більш вразливим до змін у відсоткових ставках та інших економічних умов.

Збільшення фінансової залежності, якщо воно не супроводжується відповідним зростанням прибутковості або покращенням управління активами, може призвести до збільшення ризику неплатоспроможності.

Зменшення маневреності вказує на те, що менша частина власного капіталу використовується для фінансування поточних операцій. Це може вказувати на те, що підприємство має обмежені можливості реагувати на зміни у середовищі. Коефіцієнт фінансової стійкості вказує на здатність підприємства виплатити свої зобов'язання. Зменшення цього показника може вказувати на зростання ризику втрати ліквідності та платоспроможності.

У зв'язку з вищезазначеними проблемами, підприємство може зіткнутися із серйозними фінансовими труднощами. Для покращення фінансової стійкості, ТОВ «СК Агро» повинно розглянути стратегії збільшення фінансової автономії, раціоналізації використання власного капіталу та управління заборгованістю. Також, рекомендується провести докладний фінансовий аналіз та розробити план відновлення фінансової стабільності.

2.2 Аналіз формування та використання фінансових ресурсів ТОВ «СК Агро»

Формування та ефективне використання фінансових ресурсів позитивно впливає не лише на платоспроможність підприємства, а й на результативність

його виробничо-господарської діяльності. Сільськогосподарські підприємства повинні мати достатній запас грошових коштів для покриття поточних витрат, таких як закупівля сільськогосподарських матеріалів і виплати заробітної плати. Пошук ефективних джерел фінансування, таких як банківські кредити або інші фінансові інструменти, може допомогти покрити капіталовкладення та розширення виробництва. Дослідження оптимального співвідношення між власним та позиковим капіталом дозволяє максимізувати рентабельність та знижувати фінансові ризики. Важливо ефективно керувати зобов'язаннями перед кредиторами, забезпечуючи своєчасну їхню сплату та уникання фінансових труднощів.

Проводити аналіз формування і використання фінансових ресурсів підприємства аграрного сектору економіки потрібно послідовно в три етапи.

Перший етап – оцінка структури капіталу в цілому дозволяє зрозуміти, як розподілені власні та позикові кошти в загальній масі капіталу. Аналіз джерел власних та позикових коштів дозволяє вивчити внески власників та залучення кредитів, щоб оцінити відсоток внеску власників та зовнішніх джерел у фінансуванні. Аналіз показників кредиторської заборгованості сприяє визначенню обсягу та умов позик, аналіз платіжних зобов'язань перед кредиторами.

Другий етап – аналіз активів підприємства включає аналіз складу та структури загального капіталу в цілому, вивчення розподілу капіталу між різними видами активів для з'ясування вагомості кожного. Аналіз необоротного капіталу досліджує довгострокові активи, їх вартість та продуктивність. Аналіз оборотного капіталу розглядає короткострокові активи та забезпеченість оборотним капіталом для підтримки поточної діяльності. Аналіз наявності та показників дебіторської заборгованості дозволяє оцінити швидкість та ефективність надходження коштів від дебіторів.

Третій етап – проведення аналізу показників ефективності використання фінансових ресурсів дозволяє оцінити, наскільки ефективно підприємство

використовує свої фінансові ресурси для досягнення мети. Аналіз прибутковості, рентабельності та інших показників потрібен для визначення ефективності фінансового управління.

Такий підхід дозволяє проаналізувати всі аспекти формування і використання фінансових ресурсів сільськогосподарського підприємства та допомагає виявити сильні та слабкі сторони фінансового стану підприємства та розробити стратегії для покращення його фінансової стабільності і результативності.

Детальна оцінка джерел формування фінансових ресурсів, тобто складу та структури джерел формування фінансових ресурсів ТОВ «СК Агро» за звітний період наведена в табл. 2.8.

Таблиця 2.8 – Склад та структура джерел формування фінансових ресурсів ТОВ «СК Агро» за 2020 – 2022 р.р.

Джерело фінансування	Рік						Відхилення 2022/2020 (+;-)
	2020		2021		2022		
	Тис. грн	%	Тис. грн	%	Тис. грн	%	
Власний капітал	317531,0	52,4	105432,0	24,6	131870,0	24,5	-185661,0
Залучений капітал	288266,0	47,6	322764,0	75,4	407353,0	75,5	119087,0
Всього	605797,0	100,0	428196,0	100,0	539223,0	100,0	-66574,0

Джерело: розраховано автором за даними звітності Форма № 1 «Баланс»

Розрахунки свідчать, що за досліджуваний період загальна вартість капіталу підприємства зменшується на 66574,0 тис. грн. за рахунок зменшення вартості власного капіталу до 131870,0 тис. грн у звітному році. При цьому вартість залученого капіталу збільшується на 119087,0 тис. грн. та становить 407353,0 тис. грн. у 2022 році.

Необхідно графічно зобразити склад та структуру джерел формування фінансових ресурсів товариства (рис.2.2).

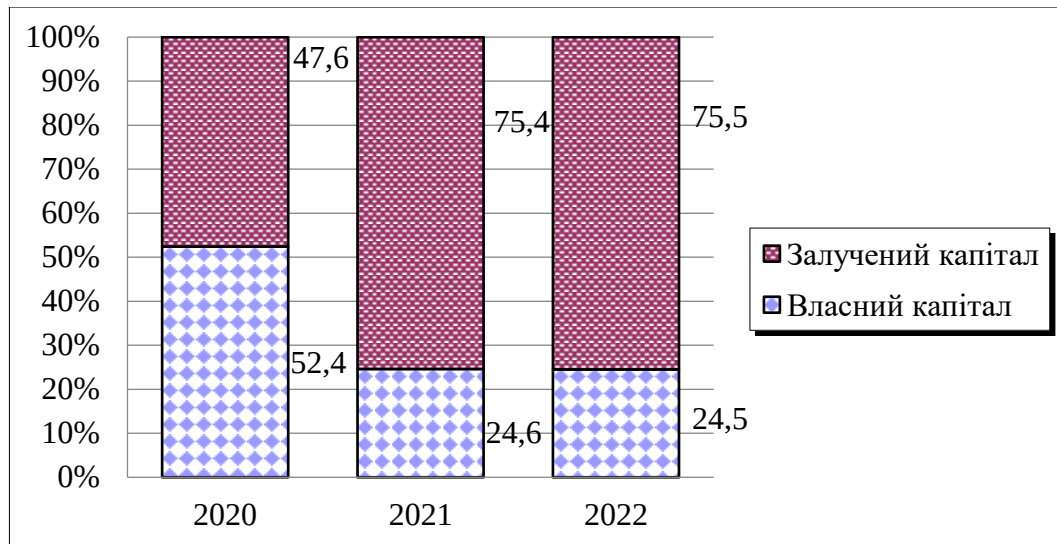

Рисунок 2.2 – Склад та структура джерел формування фінансових ресурсів ТОВ «СК Агро» за 2020 – 2022 р.р., %

Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства Форма № 1 «Баланс»

В розгляді структури капіталу ТОВ «СК Агро» можна виокремити оптимальний баланс між власним та залученим капіталом, який в базовому році складав 52,4% та 47,6% відповідно. Однак, в наступних роках відбулися негативні зміни, що призвели до неоптимальної структури: у 2021 та 2022 роках частка залученого капіталу збільшилося до 75,4% та 75,5% відповідно.

Оптимальним вважається співвідношення 60,0% власного капіталу до 40,0% залученого. Зазначені зрушення в структурі капіталу можуть сигналізувати про негативний вплив на фінансове здоров'я підприємства. Важливо враховувати цей аспект та розглядати можливі стратегії для відновлення оптимального балансу між власним та залученим капіталом для забезпечення стійкості та ефективності фінансової діяльності товариства.

Динаміка цього показника може вказувати на зміни в стратегії управління підприємством, його здатність генерувати прибуток та забезпечувати стабільність фінансових показників. Таким чином, власний капітал є важливим індикатором для оцінки загальної фінансової ситуації та перспектив розвитку підприємств (табл. 2.9).

Таблиця 2.9 – Склад та структура власного капіталу ТОВ «СК Агро» за 2020-2022 р.р.

Назва	Рік						Відхилення 2022/2020 (+;-)
	2020		2021		2022		
	Тис. грн	%	Тис. грн	%	Тис. грн	%	
Зареєстрований (пайовий) капітал	75,0	0,1	75,0	0,1	75,0	0,1	0,0
Капітал дооцінках	49312,0	15,5	40642,0	38,5	39238,0	29,7	-10074,0
Додатковий капітал	5,0	-	5,0	-	5,0	-	0,0
Нерозподілений прибуток	268139,0	84,4	64710,0	61,4	92552,0	70,2	-175587,0
Власний капітал, всього	317531,0	100,0	105432,0	100,0	131870,0	100,0	-185661,0

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства Форма № 1 «Баланс»

З таблиці 2.9 видно, що протягом періоду дослідження власний капітал зменшився на 185661,0 тис. грн. Це відбулося через зменшення нерозподіленого прибутку та суми капіталу в дооцінках. Розмір пайового капіталу, який зафіксований у статуті підприємства і залишився незмінним протягом періоду, складає 75,0 тис. грн. Його частка у загальній структурі капіталу становить близько 0,1%.

Додатковий капітал залишився сталим протягом дослідження і включає в себе емісійний дохід, вартість безкоштовно отриманих необоротних активів, суму капіталу, вкладену засновниками понад статутний капітал, а також накопичені курсові різниці. Ці складові, відповідно до національних положень (стандартів), відображаються у власному капіталі підприємства [2].

Звіт про фінансовий стан ТОВ «СК Агро» вказує, що до складу його власного капіталу входить нерозподілений прибуток. Це сума прибутку, яку підприємство отримало в результаті своєї господарсько-фінансової діяльності. У звітному році ця сума складає 92552 тис. грн. Питома вага нерозподіленого прибутку склала 70,2%, що є менше, ніж у 2020 році, коли цей показник

становив 84,4%. Це може свідчити про зміни в управлінні фінансами підприємства та її стратегії розподілу прибутку на різні потреби.

Фінансово-господарська діяльність вітчизняних підприємств безпосередньо пов'язана з ефективним залученням кредитних ресурсів.

Таблиця 2.10 – Склад та структура залученого капіталу ТОВ «СК Агро» за 2020-2022 р.р.

Назва	Рік						Відхилення 2022/2020 (+;-)
	2020		2021		2022		
	Тис. грн	%	Тис. грн	%	Тис. грн	%	
Відстрочені податкові зобов'язання	1461,0	0,5	1114,0	0,3	-	-	-1461,0
Короткострокові кредити банків	81200,0	28,2	105000,0	32,5	105000,0	25,8	23800,0
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи	3620,0	1,3	4655,0	1,4	25067,0	6,2	21447,0
Розрахунки з бюджетом	1450,0	0,5	862,0	0,3	1099,0	0,3	-351,0
Розрахунки з оплати праці	-	-	2,0	-			0,0
Поточна Кт заборгованість за одержаними авансами	74756,0	25,9	26636,0	8,3	34657,0	8,5	-40099,0
Поточна Кт заборгованість за розрахунками з учасниками	-	-	107525,0	33,3	107525,0	26,4	107525,0
Поточні забезпечення	146,0	0,1	186,0	0,1	226,0	0,1	80,0
Доходи майбутніх періодів	230,0	0,1	91,0	-	-	-	-230,0
Інші поточні зобов'язання	125405,0	43,5	76693,0	23,8	133779,0	32,8	8374,0
Залучений капітал, всього	288266,0	100,0	322764,0	100,0	407353,0	100,0	119087,0

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства Форма 1 «Баланс»

Залучений капітал ТОВ «СК Агро» складається з відстрочених податкових зобов'язань, короткострокових кредитів банків, поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, розрахунки з бюджетом,

розрахунками за одержаними авансами, за розрахунками з учасниками, поточними забезпеченнями.

За період дослідження вартість залучених фінансових ресурсів у ТОВ «СК Агро» зросла із 288266,0 тис. грн. до 407353,0 тис. грн. Це збільшення обумовлене зростанням обсягу короткострокових кредитів, збільшенням кредиторської заборгованості перед учасниками, а також збільшенням заборгованості за товари.

Крім того, важливо враховувати кредиторську заборгованість підприємства, яка може включати зобов'язання перед працівниками за оплату праці та перед бюджетом. Ця форма заборгованості часто використовується як джерело формування фінансових ресурсів для сільськогосподарських підприємств.

Показники оцінки кредиторської заборгованості розраховуємо в табл. 2.11.

Таблиця 2.11 – Склад та структура кредиторської заборгованості ТОВ «СК Агро» 2020-2022 р. р.

Вид кредиторської заборгованості	2020 р.		2021 р.		2022 р.		Відхилення (+;-) 2022/2020
	Сума тис.грн	%	Сума тис.грн	%	Сума тис.грн	%	
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи	3620,0	4,5	4655,0	3,3	25067,0	14,9	21447,0
Розрахунки з бюджетом	1450,0	1,8	862,0	0,6	1099,0	0,7	-351,0
Розрахунки з оплати праці	-	-	2,0	-	-	-	0,0
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	74756,0	93,7	26636,0	19,1	34657,0	20,6	-40099,0
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	-		107529,0	77,0	107525,0	63,8	107525,0
Всього	79826,0	100,0	139684,0	100,0	168348,0	100,0	88522,0

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства
Форма 1 «Баланс»

Згідно з обчисленнями, виявляється, що сума кредиторської заборгованості зросла на 88522,0 тис. грн. у звітному році. Це зростання є

результатом збільшення кредиторської заборгованості в розрахунках з учасниками та поставщиками товарів, робіт та послуг. Такий розвиток подій негативно впливає на фінансовий стан підприємства.

З іншого боку, суми кредиторської заборгованості за одержаними авансами та розрахунками з бюджетом зменшуються протягом періоду дослідження. Це може бути спричинене різними факторами, такими як оптимізація фінансових потоків чи ефективне управління ресурсами.

Отже, збільшення загальної кредиторської заборгованості виникає внаслідок конкретних змін у взаємовідносинах з учасниками та постачальниками, що може впливати на фінансову стійкість підприємства. Однак зменшення кредиторської заборгованості за іншими статтями свідчить про певні позитивні тенденції в управлінні фінансами товариства.

2.3 Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів підприємства

Після аналізу джерел формування фінансових ресурсів необхідно провести оцінку напрямів їх використання. Динаміка обсягу і структури активів ТОВ «СК Агро», які відображені в табл. 2.12, характеризують співвідношення необоротних та оборотних активів.

Таблиця 2.12 – Склад та структура активів ТОВ «СК Агро», за 2020 – 2022 р.р.

Показник	Рік						Відхилення (+;-) 2022/2020
	2020		2021		2022		
	Тис. грн	%	Тис. грн	%	Тис. грн	%	
Загальна вартість активів	605797,0	100,0	428196,0	100,0	539223,0	100,0	-66574,0
Необоротні активи	18302,0	3,0	21117,0	4,9	19607,0	3,6	1305,0
Оборотні активи	587495,0	97,0	407079,0	95,1	519616,0	96,4	-67879,0

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства Форма № 1 «Баланс»

Для більшої наочності зобразимо склад та структуру активів на рис. 2.3.

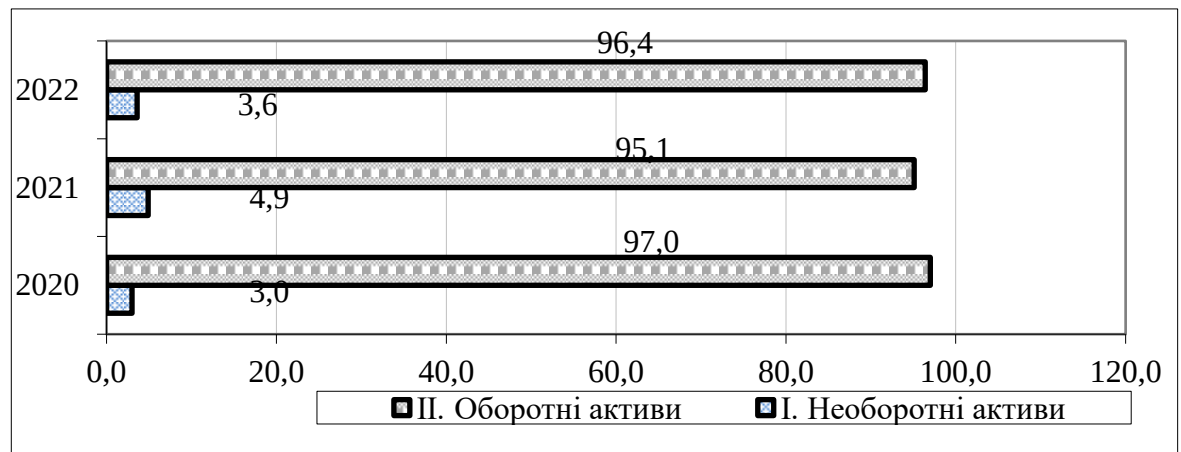

Рисунок 2.3 — Склад та структура активів ТОВ «СК Агро» за 2020 – 2022 р.р., %

Джерело: побудовано автором за даними звітності Форма № 1 «Баланс»

Протягом розглянутого періоду відзначалася тенденція до зменшення загальної вартості активів на суму 66574,0 тис. грн., що обумовлено зменшенням суми оборотних активів. Незважаючи на зростання вартості необоротних активів на 1305,0 тис. грн., їх частка в структурі активів підприємства залишалася практично незмінною, коливаючись від 3,0% до 3,6% протягом досліджуваного періоду.

Важливо відзначити, що, не зважаючи на теоретично визначені граничні значення для необоротних та оборотних активів у розмірах 55-57% та 43-45% відповідно, підприємство залишається далеким від цих стандартів. Показники співвідношення активів підприємства за останні три роки (2020-2022) демонструють небажану тенденцію, зокрема 3,0%: 97,0%, 4,9%:95,1%, та 3,6%:96,4%. Збільшення питомої ваги оборотних активів та зменшення необоротних може вказувати на недостатню стійкість фінансового стану підприємства та вимагати уваги щодо оптимізації її активної частини (табл. 2.13).

Таблиця 2.13 – Склад та структура необоротних активів ТОВ «СК Агро» за 2020-2022 р.р.

Показники	Рік						Відхилення (+;-) 2022/2020
	2020		2021		2022		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	
Нематеріальні активи	373,0	2,0	361,0	1,7	352,0	1,8	-21,0
Незавершені капітальні інвестиції	3270,0	17,9	10005,0	47,4	10322,0	52,6	7052,0
Основні засоби	14659,0	80,1	10751,0	50,9	8933,0	45,6	-5726,0
Усього необоротних активів	18302,0	100,0	21117,0	100,0	19607,0	100,0	1305,0

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства Форма 1 «Баланс»

По результатах аналізу виявлено, що вартість постійних активів підприємства зросла протягом досліджуваного періоду і на кінець 2022 року склала 19607,0 тис. грн., порівняно з 18302,0 тис. грн. у 2020 році. Цей приріст обумовлений значним збільшенням вартості незавершених капітальних інвестицій, які становили 52,6% від загальної суми в звітному році. Важливо відзначити, що частка вартості основних засобів зменшилася з 80,1% до 45,6%.

Зокрема, вартість основних засобів зменшилася до 8933,0 тис. грн., що є 1,6 рази менше. Це свідчить про те, що підприємство не придбало нових машин та обладнання протягом звітного періоду. Однак в цей же період вартість нематеріальних активів та незавершених капітальних інвестицій зросла. Ці дані вказують на зміни в структурі активів підприємства, де збільшення відбулося за рахунок інших видів активів, таких як незавершені проекти та нематеріальні активи.

У виробничій діяльності ТОВ «СК Агро» велике значення мають оборотні активи, які використовуються для забезпечення виробничого процесу. Загалом, ефективне управління оборотними активами є ключовим аспектом успішної виробничої діяльності, сприяючи збалансованому фінансовому становищу та підтримці стабільності підприємства (табл.2.14).

Таблиця 2.14 – Склад та структура оборотних активів ТОВ «СК Агро» за 2020-2022 р.р.

Показники	Рік						Відхилення (+;-) 2022/2020
	2020		2021		2022		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	
Запаси: в т.ч.	165455,0	28,2	233737,0	57,4	239617,0	46,1	74162,0
Виробничі запаси	1051,0	0,2	328,0	0,1	181,0	-	-870,0
Незавершене виробництво	33302,0	5,7	44718,0	11,0	100765,0	19,4	67463,0
Готова продукція	130559,0	2,2	188332,0	46,3	133456,0	25,7	2897,0
Товари	543,0	0,1	369,0	0,1	5215,0	1,1	4672,0
Дт заборгованість за товари	43555,0	7,4	11936,0	2,9	124326,0	23,9	80771,0
за виданими авансами	67744,0	11,5	54652,0	13,4	56315,0	10,8	-11429,0
-з бюджетом	121,0	-	158,0	-	114,0	-	-7,0
Інша поточна Дт заборгованість	267436,0	45,5	96627,0	23,7	57844,0	11,3	31098,0
Гроші та їх еквіваленти	31750,0	5,4	350,0	0,1	438,0	0,1	-31312,0
Витрати майбутніх періодів	1,0	-	9,0	-	5,0	-	4,0
Інші оборотні активи	11427,0	1,9	9610,0	2,4	23210,0	4,5	11783,0
Усього оборотних активів	587495,0	100,0	407079,0	100,0	519616,0	100,0	-67879,0

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства Форма 1 «Баланс»

На кінець 2022 року оборотні активи підприємства склали 519616,0 тис. грн., що на 67879,0 тис. грн. менше, ніж у 2020 році. За аналізом структури цих активів видно, що їх значна частина припадає на виробничі запаси, які зросли з 28,2% у 2020 році до 46,1% у звітному році. Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги скоротилася з 57,0% до 46,0%.

З цих даних можна визначити, що структура позикових коштів на підприємстві не є оптимальною. Головною частиною цих зобов'язань є вартість запасів, яка становить 46,1%. Тим часом, швидко ліквідні активи складають всього 0,1%, а середньо ліквідні - 46,0%. Це може свідчити про те,

що значна частина активів підприємства зафіксована в менш ліквідних формах, що може створювати труднощі у вирішенні фінансових питань та управлінні ліквідністю.

Таблиця 2.15 – Склад та структура дебіторської заборгованості ТОВ «СК Агро», 2020-2022 рр.

Вид дебіторської заборгованості	2020 р.		2021 р.		2022р.		Відхилення (+;-) 2022/ 2020
	Сума тис.грн.	Пит.вага %	Сума тис.грн.	Пит.вага %	Сума тис.грн.	Пит.вага %	
Дебіторська заборгованість за товари	43555,0	11,5	11936,0	7,3	124326,0	52,1	80771,0
за виданими авансами	67744,0	17,9	54652,0	33,5	56315,0	23,6	-11429,0
з бюджетом	121,0	0,1	158,0	0,1	114,0	0,1	-7,0
Інша поточна дебіторська заборгованість	267436,0	70,6	96627,0	59,1	57844,0	24,2	-209592,0
Всього	378856,0	100,0	163373,0	100,0	238599,0	100,0	-140257,0

Джерело: складено автором за матеріалами фінансової звітності підприємства Форма 1 «Баланс»

Аналізуючи надані дані, можна відзначити, що загальна сума дебіторської заборгованості зменшилася протягом досліджуваного періоду, головним чином через зменшення суми заборгованості за виданими авансами та іншої поточної дебіторської заборгованості. Значне збільшення заборгованості за товари, роботи та послуги у звітному році (з 11,5% до 52,1%) виявляється негативним аспектом у функціонуванні підприємства.

Суттєве зменшення суми та питомої ваги дебіторської заборгованості за виданими авансами свідчить про позитивні зміни в управлінні цим питанням. З іншого боку, хоча сума іншої поточної дебіторської заборгованості зменшилася, але важливою є його питома вага, що скоротилася в значній мірі з 70,6% до 24,2%.

Варто відзначити, що частка дебіторської заборгованості за розрахунками з бюджетом є дуже мала (0,1%), що є позитивним показником

для підприємства. Таким чином, зменшення суми дебіторської заборгованості свідчить про поліпшення фінансового стану підприємства, оскільки менше коштів залишається заблокованими у невиконаних зобов'язаннях.

Провівши аналіз складу та структури дебіторської заборгованості, розрахуємо показники оцінки дебіторської заборгованості.(табл. 2.16).

Таблиця 2.16 - Показники оцінки дебіторської заборгованості ТОВ «СК Агро» за 2020 – 2022 р.р.

Показники	Рік			Відхилення (+;-) 2022/ 2020 р
	2020	2021	2022	
Середній розмір дебіторської заборгованості, тис. грн.	402935,5	271114,5	200986,0	-201949,5
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, оборотів	0,67	1,69	2,16	1,49
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, днів	537,3	213,0	166,7	-370,6

Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства Форма № 1 «Баланс»

За розрахунками видно, що середній розмір дебіторської заборгованості зменшився до 200986,0 тис. грн. Також виявлено, що кількість обертів цієї заборгованості зросла з 1,49 до 2,16 обертів. Однак це значення вважається низьким і свідчить про те, що заборгованість залишається на балансі тривалий період часу, що може свідчити про те, що клієнти розплачуються повільно. Це може призводити до затримок у власних фінансових оборотах підприємства та ускладнювати його фінансовий стан.

Зменшення середнього розміру дебіторської заборгованості є позитивним явищем, але важливо також вирішити проблему низького показника швидкості її обороту.

Строки комерційного кредиту покупця вказують на той час, який покупець має для виплати своїх заборгованостей. У 2022 році цей період скоротився на 370,6 днів. Це свідчить про те, що підприємство тепер отримує платежі від своїх клієнтів швидше. Такі зміни вказують на покращення можливостей використання власних коштів, оскільки скорочення періоду

заборгованості означає більший оборот коштів. Це може призвести до збільшення доходу від операційних оборотів та покращення фінансової стійкості.

Управління фінансовим забезпеченням виробничо-господарської діяльності ТОВ «СК Агро» є критичним елементом, адже правильний вибір джерел формування фінансових ресурсів та їх ефективне використання мають визначальне значення для успіху підприємства. Особливо важливою є задача створення оптимальної структури капіталу, що відповідає потребам компанії. Ефективно підібрані джерела фінансування та їх вдале поєднання дозволяють підприємству покращити свої виробничі та економічні показники. Саме тому важливо не лише формувати фінансові ресурси, але й уважно оцінювати ефективність їх використання. Це стає ключовим аспектом в умовах сучасного бізнесу.

При вирішенні цих завдань важливо враховувати специфіку господарювання ТОВ «СК Агро», брати до уваги сезонність і циклічність діяльності, аналізувати ринкові умови та конкуренцію.

На наступному етапі нашого дослідження ми зосереджуємо увагу на оцінці ефективності використання фінансових ресурсів ТОВ «СК Агро» за період з 2020 по 2022 роки. Для проведення цієї оцінки ми використовуємо методичні рекомендації, розроблені Стефанишин О.Б., які передбачають діагностику фінансового забезпечення діяльності підприємств.

Цей аналіз дозволяє нам краще зрозуміти, наскільки ефективно використовуються фінансові ресурси ТОВ «СК Агро» протягом оглянутого періоду. Враховуючи отримані дані, ми можемо зробити висновки щодо того, як покращити управління фінансовими ресурсами та оптимізувати їх використання для забезпечення стійкості та розвитку підприємства в майбутньому.

Методичні рекомендації дозволяють визначити стан фінансового забезпечення підприємства та одночасно встановити оптимальне значення інтегрального показника. Результати розрахунків наведені в таблиці 2.17.

Таблиця 2.17 - Фактичні показники експрес-діагностики фінансового забезпечення діяльності ТОВ «СК Агро», 2020-2022 р. р.

Показники	Рік			Відхилення (+;-) 2022/2020
	2020	2021	2022	
Показники структури капіталу				
Коефіцієнт автономії	0,52	0,25	0,24	-0,28
Коефіцієнт фінансової залежності	1,91	4,06	4,09	2,18
Коефіцієнт заборгованості	0,48	0,75	0,76	0,28
Показники поточного фінансування				
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	0,51	0,21	0,22	-0,29
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,47	0,54	0,69	-0,78
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,110	0,004	0,004	-0,106
Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	4,75	1,17	1,42	-3,33
Показники ефективності фінансової діяльності				
Коефіцієнт фінансової стійкості	1,31	0,19	0,21	-1,10
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,27	-0,11	0,09	-0,18
Коефіцієнт рентабельності капіталу	0,14	-0,03	0,02	-0,12

Джерело: розраховано автором за даними звітності звітності Форма № 1 «Баланс» та Форма № 2 «Звіт про фінансові результати»

Після проведення аналізу були встановлені значення ключових показників експрес-діагностики фінансового стану. Далі, проведено обчислення інтегральних показників для всіх компонентів фінансового забезпечення діяльності ТОВ «СК Агро» (табл. 2.18).

Таблиця 2.18 – Динаміка інтегральних показників фінансового забезпечення діяльності ТОВ «СК Агро» 2020-2022 р. р.

Показники	Рік			Відхилення (+;-) 2022/2020
	2020	2021	2022	
Інтегральний показник структури капіталу (I ₁)	0,695	0,421	0,415	-0,280
Інтегральний показник поточного фінансування (I ₂)	0,711	0,583	0,614	-0,097
Інтегральний показник ефективності фінансової діяльності (I ₃)	0,682	0,241	0,542	-0,140

Джерело: розраховано автором за даними звітності підприємства Форма № 1 «Баланс» та Форма № 2 «Звіт про фінансові результати»

Дані розрахунки вказують на те, що протягом періоду дослідження величина інтегрального показника структури капіталу зменшується. Це може свідчити про зниження частки власного капіталу у загальній структурі капіталу компанії. В той же час значення інтегрального показника поточного фінансування та показника ефективності фінансової діяльності збільшуються, що є позитивним сигналом для підприємства.

Зменшення значення інтегрального показника структури капіталу може вказувати на те, що компанія може активно зменшувати свої зобов'язання перед кредиторами або збільшувати власний капітал. Збільшення ж показників поточного фінансування та ефективності фінансової діяльності може свідчити про здатність компанії ефективно використовувати свої ресурси і генерувати прибуток.

Узагальнюючи, зниження ваги зовнішнього капіталу та позитивні тенденції в поточному фінансуванні та фінансовій ефективності можуть свідчити про стійкість та ефективність фінансової стратегії підприємства.

В табл. 2.19 наведено шкалу оцінки рівня фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств за окремими складовими.

Таблиця 2.19 - Шкала оцінки рівня фінансового забезпечення діяльності сільськогосподарських підприємств за окремими складовими

Інтегральний показник структури капіталу (I_1)	Інтегральний показник поточного фінансування (I_2)	Інтегральний показник ефективності фінансової діяльності (I_3)	Рівень фінансового забезпечення
0,759	0,815	0,851	Оптимальний (О)
0,623-0,758	0,758-0,814	0,765-0,850	Нормальний (N)
0,487-0,622	0,699-0,757	0,678-0,764	Допустимий (А)
0,351-0,486	0,540-0,698	0,592-0,677	Низький (L)
< 0,350	< 0,539	< 0,591	Кризовий (С)

Джерело: складено автором за [17]

У другому розділі наукового дослідження проведено аналіз фінансового стану та аналіз формування та використання фінансових ресурсів ТОВ «СК Агро» за 2020-2022 роки сформульовано наступні висновки:

ТОВ «СК Агро» веде прибуткову діяльність, що передбачає здатність покривати не лише поточні витрати, а й забезпечувати джерела фінансування на майбутнє. Проте, останнім часом підприємство стикається з проблемами, які впливають на його фінансовий стан.

Поступове зменшення ліквідності та платоспроможності свідчить про те, що підприємство виявитися менш здатним виконувати свої фінансові зобов'язання. Показники ліквідності в цілому знижуються, а показник абсолютної ліквідності не досягає оптимальних значень. Це може призводити до труднощів у використанні фінансових ресурсів підприємства з максимальною ефективністю.

Інтегральний показник структури капіталу свідчить про те, що ТОВ «СК Агро» має низький рівень фінансового забезпечення. Також інтегральні показники поточного фінансування та ефективності фінансової діяльності вказують на низький рівень фінансового забезпечення та кризовий стан відповідно.

Діяльність товариства прибуткова, отже має джерела покриття не тільки своїх витрат, а й джерела фінансування своєї діяльності в майбутньому. Поступово втрачає свою ліквідність та платоспроможність, всі показники ліквідності зменшуються, а показник абсолютної ліквідності не відповідає оптимальному значенню. Ділова активність підприємства уповільнюється, що не сприяє ефективному використанню фінансових ресурсів. За інтегральним показником структури капіталу (0,415) ТОВ «СК Агро» має низький рівень фінансового забезпечення (N), за інтегральним показником поточного фінансування (0,614) – також низький рівень фінансового забезпечення (N), за інтегральним показником ефективності фінансової діяльності (0,542) – кризовий (C).

В цілому, підприємство зазнає труднощів у фінансовій сфері, що може суттєво вплинути на його здатність провадити бізнес ефективно. Важливо приділити увагу вирішенню цих фінансових проблем для забезпечення стабільності та успішного функціонування ТОВ «СК Агро» у майбутньому.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ПОЛІПШЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ТОВ «СК АГРО»

3.1 Рекомендації щодо розробки стратегії формування фінансових ресурсів ТОВ «СК Агро»

Стратегія розвитку підприємства аграрного сектору економіки визначає спосіб реалізації головної його мети. Для визначення напрямів розвитку діяльності вітчизняні сільськогосподарські підприємства повинні розробляти власну стратегію, яка визначає її ключові аспекти. Розглянемо деякі з основних принципів та підходів, які можна використовувати для розвитку стратегії управління сільськогосподарським підприємством:

1. Відтворення виробництва, землі, праці та капіталу - забезпечення стійкості та ефективності виробництва через раціональне використання ресурсів; створення системи управління, яка сприяє збереженню та підвищенню родючості ґрунтів; розробка програм відтворення праці та капіталу, включаючи модернізацію обладнання та розвиток людських ресурсів.

2. Посилення ринкової конкурентоспроможності - аналіз ринкових умов та визначення стратегій, спрямованих на збільшення частки ринку; розвиток бренду та позиціонування продукції як високоякісної та екологічно чистої; активна участь у розвитку та використанні новітніх технологій в сільському господарстві.

3. Узагальнена модель дій - розробка конкретних стратегій для вирішення конкретних завдань, таких як підвищення врожайності, енергоефективності та ін.; визначення ключових показників ефективності для оцінки виконання стратегічних цілей.

4. Підвищення якості та привабливості продукції - запровадження стандартів якості та сертифікаційних процедур; розробка інноваційних методів обробки та виробництва для покращення якості продукції; взаємодія з дослідницькими установами та аграрними організаціями для впровадження передових технологій.

5. Оптимізація пропозиції товарів і доступних цін - аналіз ринкових цін та витрат для оптимізації цінової політики; розвиток гнучкої системи ціноутворення для адаптації до змін ринкових умов.

6. Максимізація прибутку - управління виробничими витратами та оптимізація фінансових процесів; розробка стратегій маркетингу та збуту для збільшення обсягів продажів.

7. Періодичний перегляд стратегії - становлення механізмів систематичного оцінювання та перегляду стратегії; врахування змін в економічному, соціальному та технологічному середовищі.

Ці підходи можна розглядати як основні компоненти стратегії розвитку сільськогосподарського підприємства, призначені для досягнення стійкого та конкурентоспроможного розвитку. Переорієнтація діяльності сільськогосподарських підприємств у зв'язку з динамічним розвитком ринкових процесів є критичною для їхньої конкурентоспроможності. Аспекти стратегій, які аграрні підприємства можуть використовувати в сучасних умовах: стратегія утримання на ринку; стратегія динамічного розвитку; пристосування до сталих принципів; соціальна відповідальність; управління ризиками.

Отже, важливим фактором формування прибуткової діяльності сільськогосподарського підприємства є розробка та впровадження економічно ефективної стратегії їх розвитку, потреба якої зумовлена неефективною організацією господарської діяльності підприємства аграрного сектора економіки.

Стратегію розвитку ТОВ «СК Агро» будемо розглядати як комплекс заходів для досягнення ключових цілей з урахуванням існуючих параметрів виробничого потенціалу та ринкової ситуації.

Згідно цього, та провівши дослідження літературних джерел на рис. 3.1 зображено етапи загальної схеми формування стратегії ТОВ «СК Агро».

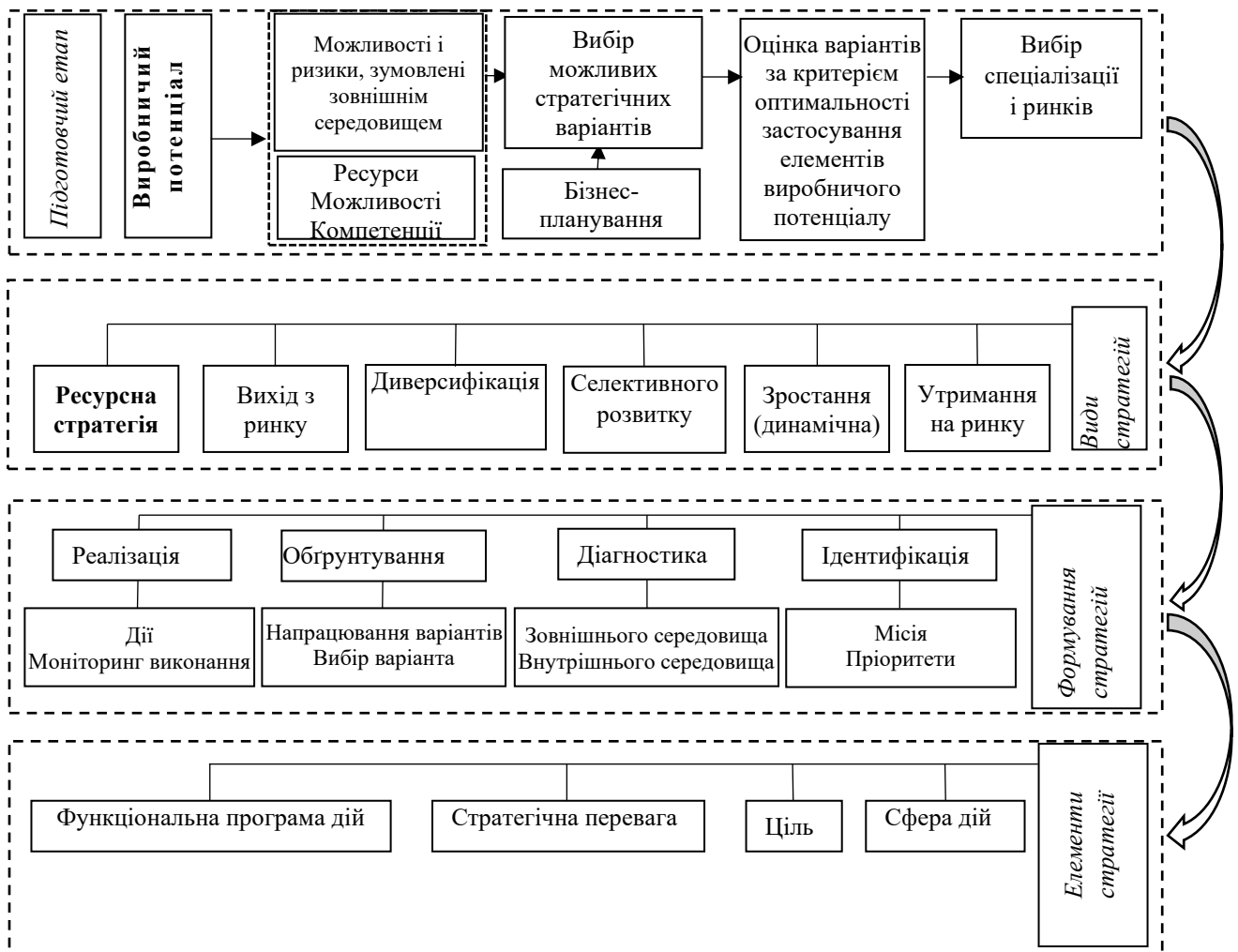

Рисунок 3.1 - Процес формування стратегії розвитку ТОВ «СК Агро»

Джерело: складено автором за [16]

Розробка ефективної фінансової стратегії для ТОВ «СК Агро» важлива для забезпечення сталого і збалансованого розвитку в короткостроковій та довгостроковій перспективі.

Розробка та впровадження стратегії покращення ефективності формування та використання фінансових ресурсів здійснюється на основі

структурно-логічної схеми, яка забезпечує оптимальний процес фінансової діяльності ТОВ «СК Агро» (рис. 3.2).

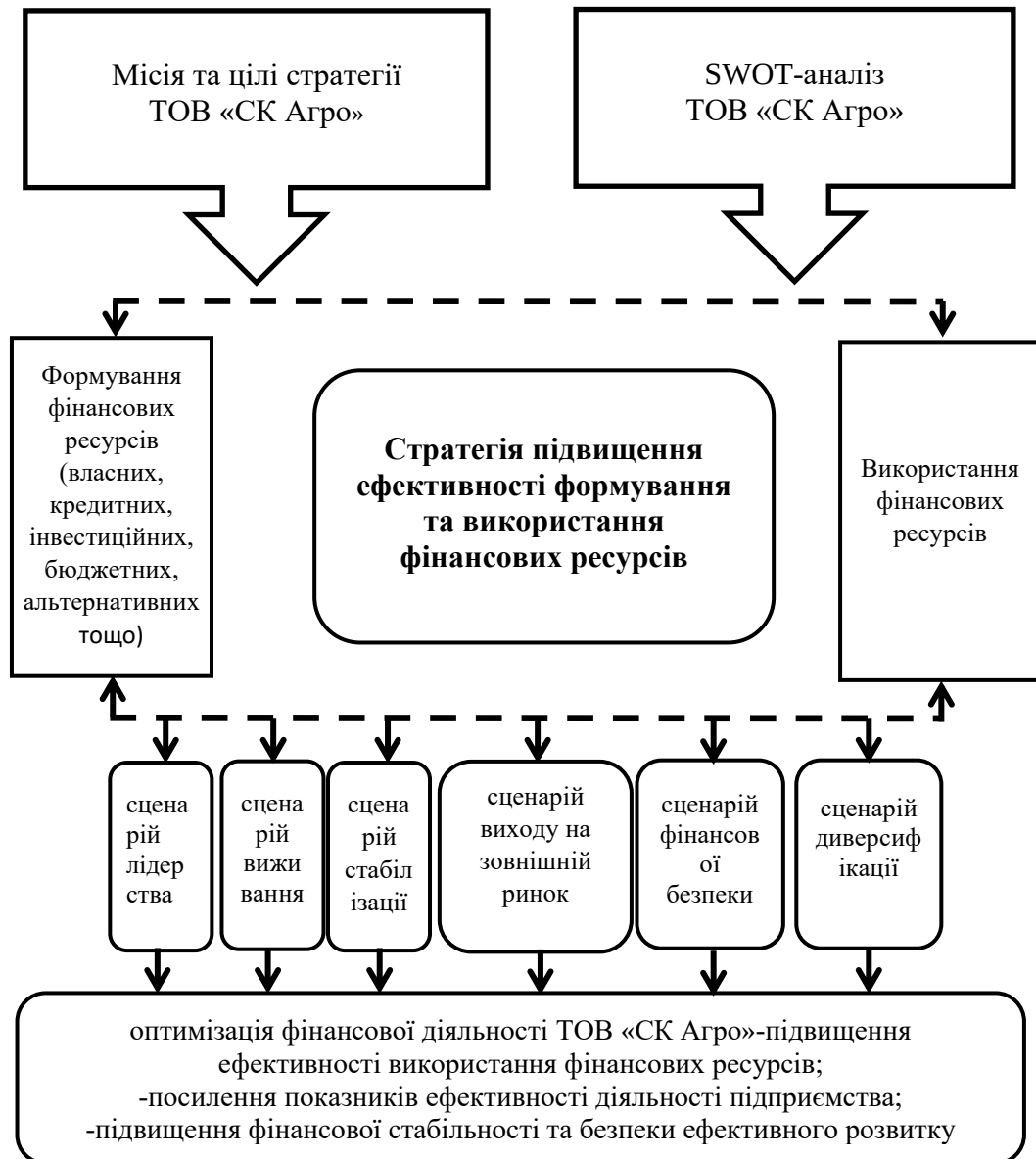

Рисунок 3.2 - Стратегії підвищення ефективності формування та використання фінансових ресурсів ТОВ «СК Агро»

Джерело: складено автором за даними звітності ТОВ «СК Агро»

Підприємства аграрного сектору економіки повинні розвиватися відповідно до чітко визначеної стратегії, розробляти свою виробничу програму згідно з попитом на продукцію, наявністю професійних кадрів та виробничого потенціалу.

Оптимальний вибір між залученням позикових коштів і використанням власного капіталу є ключовим елементом фінансового управління. Шляхом побудови комплексної моделі визначимо оптимальну структуру джерел формування фінансових ресурсів ТОВ «СК Агро» за показниками його діяльності в 2022 р.(табл. 3.1).

Таблиця 3.1 - Розрахунок оптимальної структури капіталу для ТОВ «СК Агро»

Показники	2021 рік			
	1 модель	2 модель	3 модель	4 модель
1. Сума капіталу, тис. грн.	539223,0	539223,0	539223,0	539223,0
2. Сума власного капіталу, тис.. грн.	131870,0	323533,8	269611,5	215689,2
3. Сума залученого капіталу, тис. грн.	407353,0	215689,2	269611,5	323533,8
4. Структура капіталу, %:				
власний	24,5	60,0	50,0	40,0
залучений	75,5	40,0	50,0	60,0
5. Сума прибутку до оподаткування, тис. грн	13095,0	13095,0	13095,0	13095,0
Сума кредиту. Тис. грн	122205,0	64706,0	80883,0	97060,0
6. Рівень ставки за кредит, %	9,0	9,0	9,0	9,0
7. Сума сплачених відсотків за кредит, тис. грн	10998,5	5823,5	7279,5	8735,4
8. Сума прибутку після сплати відсотків за кредит, тис. грн.	2096,5	7271,5	5815,5	4359,6
10. Чистий прибуток, тис. грн. (р.8 – р.9)	2096,5	7271,5	5815,5	4359,6
11. Рентабельність власного капіталу, %	1,59	2,24	2,16	2,02
10. Рівень фінансового важеля	3,09	0,66	1,0	1,5
11. ЕФЛ, %	0,5	0,3	0,4	0,6

Джерело: розраховано автором за даними звітності ТОВ «СК Агро»

Як бачимо із наведених у таблиці розрахунків, найбільш ефективної структури капіталу підприємство набуло при співвідношенні власного та позикового капіталу 60,0%:40,0%. Така структура забезпечила рентабельність власного капіталу 2,24%. Подальше збільшення частки позикового капіталу призвело до зменшення рентабельності власного капіталу. Проте, вважаємо, що механізм фінансового левериджу є ефективним інструментом оптимізації структури капіталу, що дає змогу обрати ту структуру капіталу, яка забезпечить високу рентабельність власного капіталу та призведе до збільшення прибутку.

Стратегія розвитку ТОВ «СК Агро» має бути спрямована на зростання джерел формування фінансових ресурсів та збільшення ефективності їх використання для подальшого розвитку та здатності до конкурентоспроможності.. Основною метою розробки стратегії розвитку для ТОВ «СК Агро» є отримання додаткових фінансових ресурсів для поліпшення їх фінансового забезпечення.

Головним завданням для ТОВ «СК Агро» в умовах нестабільної економічної ситуації в Україні є необхідність ретельного підходу до фінансового управління та стратегічного планування, яке супроводжується максимальним використанням внутрішніх та зовнішніх фінансових ресурсів для поліпшення фінансово-економічних показників діяльності господарства за допомогою застосування інноваційних підходів до розвитку діяльності господарства.

3.2 Визначення резервів зростання прибутку як основного джерела поповнення власного капіталу підприємства

Фінансове планування стає стратегічним інструментом управління, допомагаючи підприємствам адаптуватися до змін на ринку та максимізувати їхню стійкість у умовах невизначеності. Ключовим завданням фінансового планування є розробка системи фінансових планів та нормативних показників, які забезпечують господарську діяльність підприємства необхідними обсягами фінансових ресурсів.

В процесі створення підприємства або розширенні його діяльності збільшується потреба в основному капіталі, визначення якої необхідно здійснювати після розрахунку ефективності запланованих інвестицій. Запропонуємо розробити та впровадити дієву модель фінансового планування на ТОВ «СК Агро», яка базується на використанні основних його систем, кожна з яких володіє певним періодом та формами реалізації його результатів (рис.3.3).

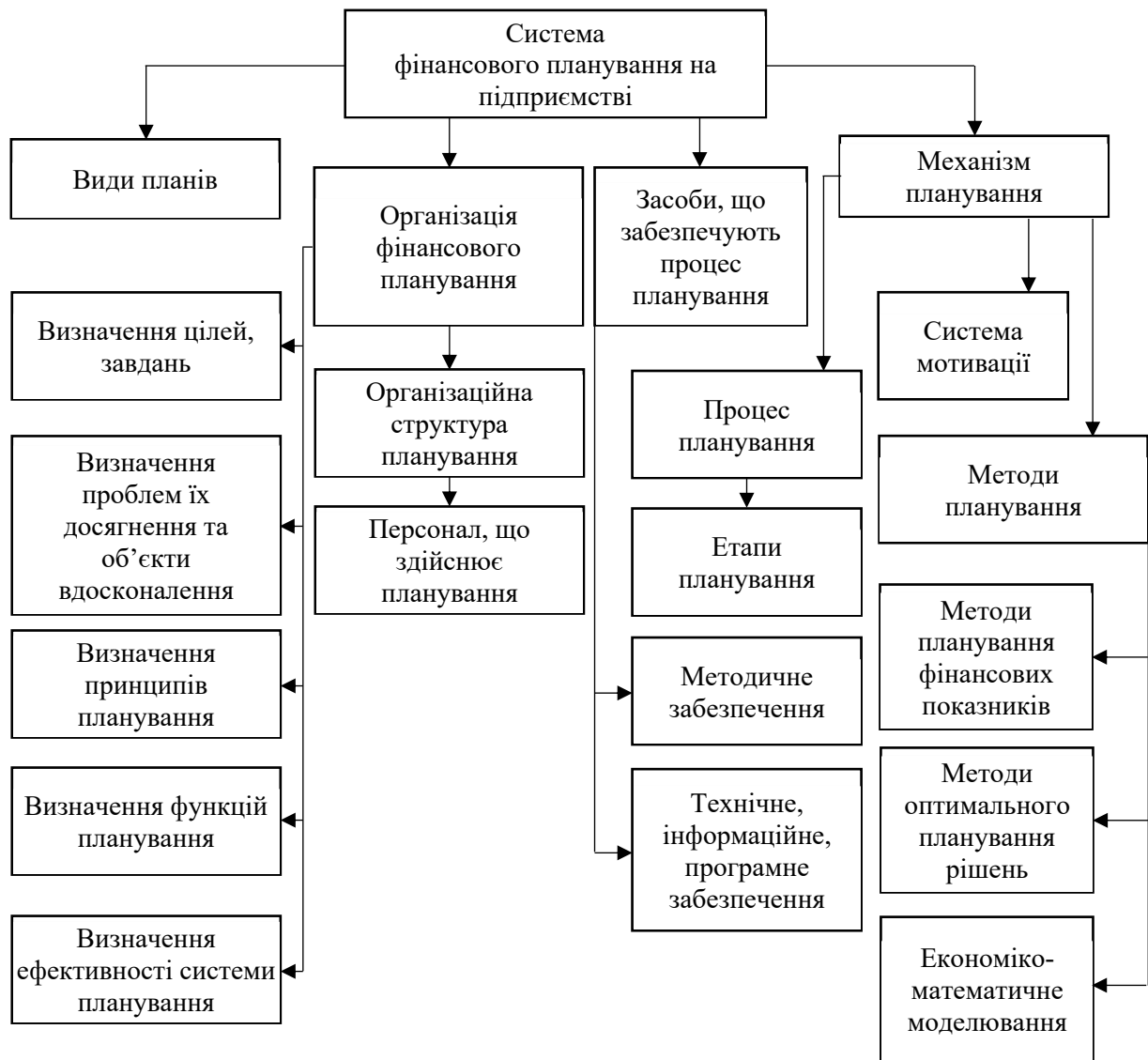

Рисунок 3. 3 - Модель фінансового планування на ТОВ «СК Агро»

Джерело: побудовано автором за [5]

Мета фінансового планування полягає у визначенні можливих обсягів фінансових ресурсів, капіталу і резервів, що здійснюється на основі прогнозування величини грошових потоків за рахунок власних і залучених засобів. Процес фінансового планування супроводжується визначенням фінансових потреб у майбутньому.

Так, виявлення та реалізація резервів зростання прибутку є ключовим завданням для сільськогосподарських підприємств, які прагнуть до сталого розвитку і підвищення ефективності своєї діяльності. Важливо враховувати

специфіку аграрного сектору, де ефективність роботи підприємства залежить від багатьох факторів. Впровадження сучасних управлінських практик та постійний моніторинг ринкових тенденцій допоможуть сільськогосподарським підприємствам ефективно виявляти та реалізовувати резерви зростання прибутку.

Основними джерелами резервів збільшення суми прибутку ТОВ «СК Агро» є наступні: (рис.3.4).

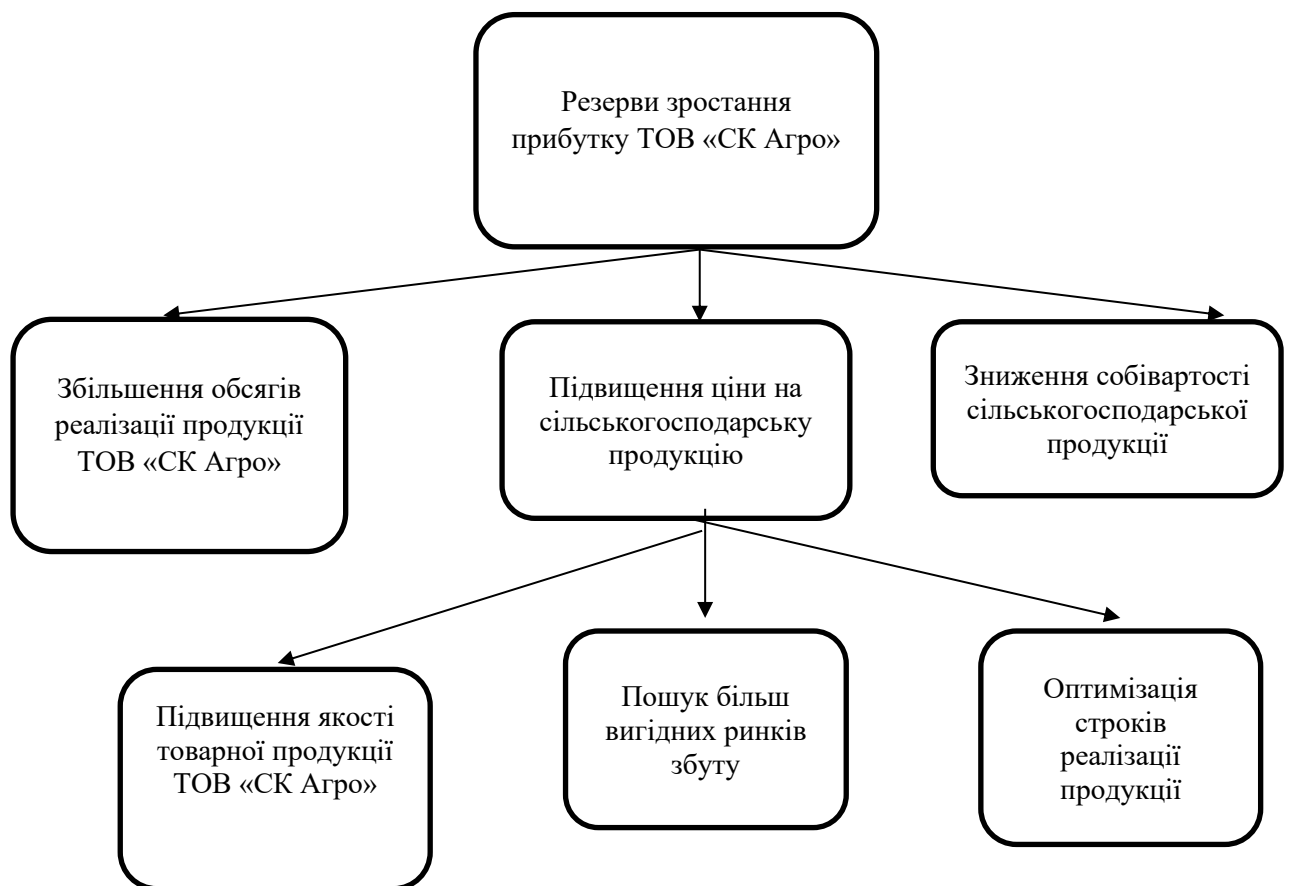

Рисунок 3.4 - Резерви зростання прибутку ТОВ «СК Агро»

Джерело: побудовано автором за матеріалами ТОВ «СК Агро»

Проведений аналіз пошуку резервів збільшення прибутку має завершуватися узагальненням результатів. Основними джерелами резервів збільшення рівня рентабельності продажів стає збільшення суми прибутку від реалізації продукції, робіт та послуг і зменшення собівартості товарної продукції.

На рисунку 3.5. зображено схему формування прибутку від реалізації сільськогосподарської продукції і виявлено напрями щодо його збільшення.

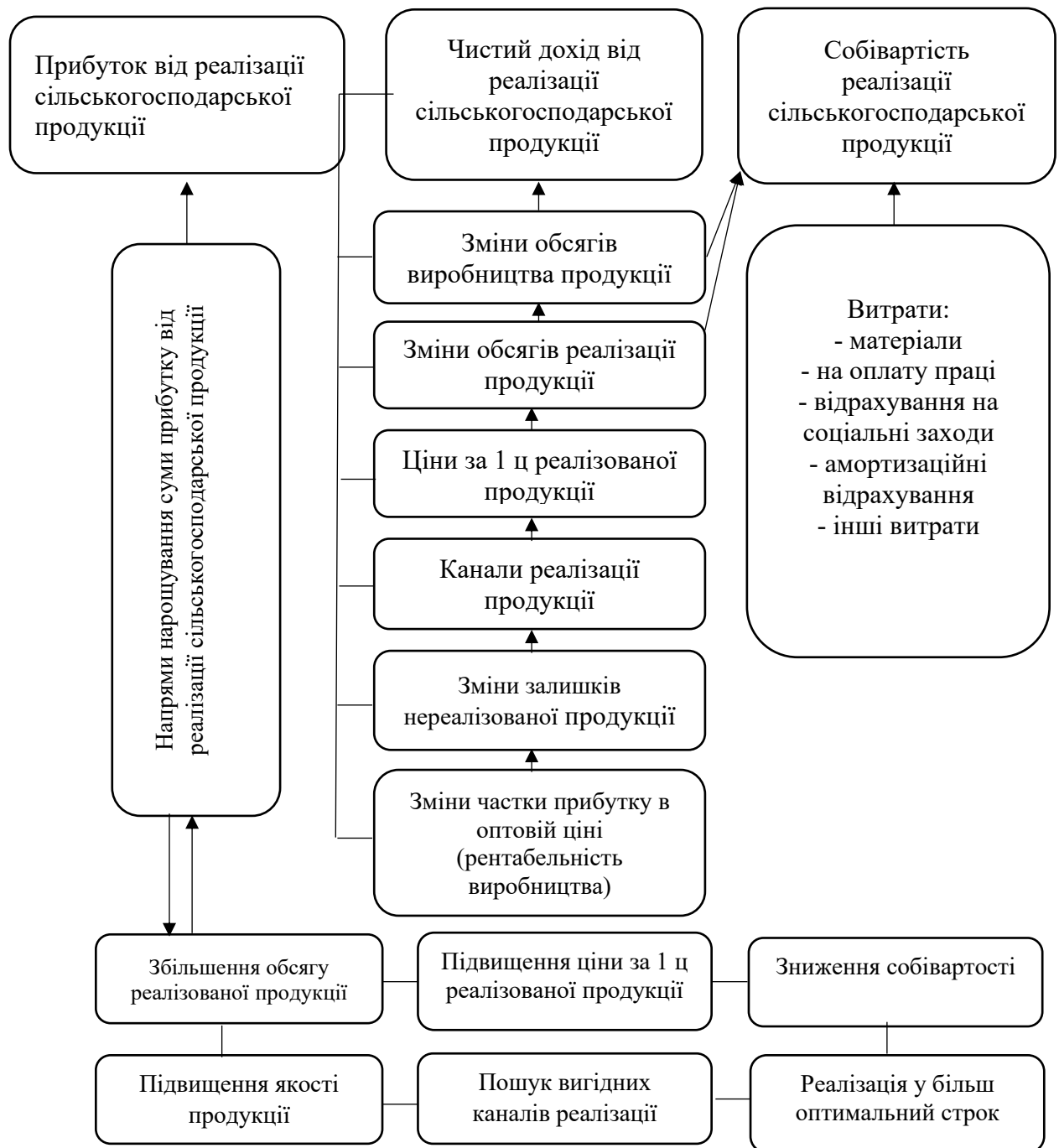

Рисунок 3.5 - Схема одержання прибутку від реалізації сільськогосподарської продукції та пропозиції щодо його зростання в ТОВ «СК Агро»

Джерело: побудовано автором за матеріалами ТОВ «СК Агро»

ТОВ «СК Агро» вирощує сільськогосподарські культури, які є найбільш рентабельними для господарства. Найбільшу частку серед посівних площ у 2022 р. займає пшениця озима – 26,3%, яка з 1 га посівної площі дає 58,6 ц зерна. Третє місце займає – кукурудза на зерно 19,9% посівної площі з урожайністю 64,4 ц/га.

Зауважимо, що одним із заходів щодо збільшення прибутку та відповідно ефективності господарської діяльності є вирощування нових високоврожайних сортів сільськогосподарських культур.

Було запропоновано ТОВ «СК Агро» запровадити вирощування сільськогосподарських культур наступних сортів та гібридів:

1. Впровадження сорту озимої пшениці «Знахідка». Очікується, що цей сорт сприятиме збільшенню прибутковості та стійкості виробництва, а також може позитивно вплинути на конкурентоспроможність підприємства на ринку. (табл.3.2).

Таблиця 3.2 - Економічна ефективність впровадження нового сорту озимої пшениці «Знахідка» у ТОВ «СК Агро» на 2024 рік

Показники	2024 рік
Площа, га	1000,0
Урожайність. ц/га	72,0
Валовий збір, ц	72000,0
Витрати всього, тис. грн	56361,6
Собівартість 1 т тис. грн	7828,0
Ціна , 1 т, грн	9200,0
Чистий дохід, тис. грн	66240,0
Чистий прибуток, тис. грн	9878,4
Рентабельність, %	17,5

Джерело: розраховано автором за даними звітності ТОВ «СК Агро»

Впровадження сорту озимої пшениці «Знахідка» у ТОВ «СК Агро» на 2024 рік забезпечить підйом в виробництві та економічній ефективності. Зазначений сорт, розроблений одеськими селекціонерами, визначається

високою врожайністю, досягаючи близько 85 центнерів з гектара, що створює перспективи для покращення валового виробництва зернових культур. Таким чином, при збільшенні витрат на 30%, чистий прибуток становить 9878,4 тис. грн, рентабельність зросла до 17,5%.

2. Сорт кукурудзи на зерно гібрид «Брікксо» має середньостиглий тип зерна, що придатний до вирощування при мінімальній обробці землі, має підвищену стійкість до повітряної та ґрунтової посухи. Середня врожайність сорту 110–125 ц/га. Нами розраховано економічну ефективність від впровадження нового сорту кукурудзи на насіння «Брікксо» у ТОВ «СК Агро» на 2024 рік (табл. 3.3).

Таблиця 3.3 - Економічна ефективність впровадження нового сорту кукурудзи на насіння «Брікксо» у ТОВ «СК Агро» на 2024 рік

Показники	2024 рік
Площа, га	1000,0
Урожайність, ц/га	118,0
Валовий збір, ц	118000,0
Витрати всього, тис. грн	19588,0
Собівартість 1 т тис. грн	1660,0
Ціна, 1 т, грн	2100,0
Чистий дохід, тис. грн	24780,0
Чистий прибуток, тис. грн	5192,0
Рентабельність, %	26,5

Джерело: розраховано автором за даними звітності ТОВ «СК Агро»

Розрахунки свідчать, що за рахунок впровадження нового сорту кукурудзи товариство отримає прибуток у сумі 5192,0 тис. грн, при цьому рентабельність становитиме 26,5%.

Планові загальні витрати зростуть на 30%, за рахунок більшої вартості насіннєвого матеріалу в порівнянні з насінням озимої пшениці. Ціна реалізації 1 ц залишається на такому ж рівні (табл.3.4).

Таблиця 3.4 - Загальні показники ефективності впровадження нових сортів рослинництва в ТОВ «СК Агро» на 2024 рік

Показники	Чистий дохід, тис. грн	Витрати, тис. грн	Чистий прибуток, тис. грн	Рентабельність, %
Озима пшениця	66240,0	56361,6	9878,4	17,5
Кукурудза на насіння	24780,0	19588,0	5192,0	26,5
Разом	91020,0	78949,6	15070,4	-

Джерело: розраховано автором за даними звітності ТОВ «СК Агро»

Прибуток, отриманий від продажу врожаю, може бути використаний для погашення витрат на дослідження і розробку нових гібридів. Це сприяє створенню замкнутого циклу, де фінансові ресурси використовуються для подальшого розвитку та вдосконалення сільськогосподарських технологій.

Отже, можна припустити, що вирощування нових сортів сільськогосподарських культур в ТОВ «СК Агро» сприятиме збільшенню виробничої продуктивності та фінансової стабільності підприємства. Збільшення суми прибутку на 15070,4 тис. грн, сприятиме зростанню нерозподіленого прибутку, тим самим надасть можливість збільшити вартість власного капіталу (табл. 3.5.).

Таблиця 3.5 – Склад та структура власного капіталу ТОВ «СК Агро» 2020-2024 р.р.

Назва	Рік				Відхилення 2024/2022 (+;-)
	2020	2021	2022	2024	
Зареєстрований капітал	75,0	75,0	75,0	75,0	0,0
Капітал в дооцінках	49312,0	40642,0	39238,0	39238,0	0,0
Додатковий капітал	5,0	5,0	5,0	5,0	0,0
Нерозподілений прибуток	268139,0	64710,0	92552,0	107622,4	15070,4
Власний капітал, всього	317531,0	105432,0	131870,0	146940,4	15070,4

Джерело: розраховано автором за даними звітності ТОВ «СК Агро»

Збільшення вартості власного капіталу до 141893,2 тис. грн свідчить про позитивний розвиток та можливість залучення додаткових фінансових ресурсів. Збільшення питомої ваги власного капіталу у плановому 2024 році може свідчити про зростання стабільності та фінансової незалежності, що може бути важливим фактором для інвесторів та кредиторів. Зростання суми чистого прибутку, спрямованого у нерозподілений прибуток, вказує на те, що господарство генерує більше прибутку, який не розподіляється серед власників чи акціонерів, але може використовуватися для подальших інвестицій чи розвитку. Зазначається, що зміниться структура капіталу підприємства. Оптимізація структури капіталу може вплинути на фінансову стійкість та ефективність управління ресурсами. У звітному році структура капіталу складала 24,5% власного капіталу та 75,5% залученого. Зміни вказують на те, що така структура вважалася неоптимальною, і вони спрямовані на її поліпшення.

Загалом, з огляду на ці зміни, можна припустити, що ТОВ «СК Агро» прагне до підвищення фінансової стійкості, залучення власних ресурсів та оптимізації структури капіталу для покращення її фінансового стану.

Таблиця 3.6 – Склад та структура джерел формування фінансових ресурсів ТОВ «СК Агро» за 2020 – 2022 р.р.

Джерело фінансування	Рік						Відхилення 2024/2022 (+;-)
	2021		2022		2024		
	Тис. грн	%	Тис. грн	%			
Власний капітал	105432,0	24,6	131870,0	24,5	146940,4	26,5	41508,4
Залучений капітал	322764,0	75,4	407353,0	75,5	407353,0	73,5	84589,0
Всього	428196,0	100,0	539223,0	100,0	554293,4	100,0	126097,4

Джерело: розраховано автором за даними звітності ТОВ «СК Агро»

Очікуване збільшення прибутку та рентабельності власного капіталу свідчить про те, що використання фінансового левериджу може мати позитивний вплив на фінансовий результат підприємства. Однак важливо

також враховувати ризики, пов'язані з використанням позикових коштів, такі як відсоткові ставки, фінансовий тиск та інші фактори, які можуть вплинути на фінансову стійкість ТОВ «СК Агро».

3.3 Впровадження новітніх фінансово-кредитних форм та методів поліпшення формування фінансових ресурсів ТОВ «СК Агро»

Проблеми фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств можуть бути багатоаспектними і виникати з різних причин. Сільське господарство часто має труднощі у досягненні високої рентабельності через вплив різних факторів, таких як погодні умови, коливання цін на продукцію та високі витрати на виробництво. Сільські підприємства можуть стикатися з труднощами у доступі до кредитів через високі відсоткові ставки, недостатню кредитну історію або відсутність матеріальних гарантій. Часті зміни цін на сільськогосподарську продукцію можуть створювати нестабільні умови для планування та управління фінансами підприємств. Сільське господарство може страждати від обмеженого використання сучасних технологій, що може впливати на ефективність та конкурентоспроможність. Відсутність адекватної інфраструктури, такої як дороги та зв'язок, може ускладнювати транспортування сільськогосподарської продукції та збільшувати витрати на логістику. Зміни в податковому законодавстві, економічні та політичні ризики можуть створювати невизначеність для сільськогосподарських підприємств.

Для подолання цих проблем можуть застосовуватися різні стратегії, такі як удосконалення технологій, розвиток фінансових інструментів, покращення інфраструктури та підтримка урядових програм для розвитку сільськогосподарського сектору. Також важливо враховувати місцеві особливості і розробляти індивідуальні стратегії для кожного підприємства.

Розробка та впровадження дієвого механізму формування та використання фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств

необхідна для отримання можливості отримувати максимальний прибуток, погашати довгострокові та короткострокові зобов'язання перед кредиторами, постачальниками та підрядниками, бюджетами різних рівнів та мати можливості покращувати свою діяльність.

Ключовою складовою є інноваційний підхід до вирішення завдань фінансового забезпечення. Розробка та впровадження нових технологій, вдосконалення сільськогосподарських процесів, а також розвиток альтернативних джерел доходу можуть сприяти стійкому росту підприємств.

Узагальнюючи, можемо стверджувати, що такий підхід доречний, і він враховує не лише фінансові аспекти, але й стратегічне управління та аналіз ситуації в аграрному секторі.

Важливо також враховувати динамічний характер аграрного сектору та вчасно адаптувати стратегії фінансового управління до змін зовнішнього середовища. Виникають проблеми, що впливають на формування та використання фінансових ресурсів аграрних підприємств.

Пропонуємо розглянути напрями подолання цих проблем:

1. Розробка гнучких фінансових продуктів, таких як кредити з пільговими умовами для аграрних підприємств.
2. Впровадження державних програм і стимулів для фінансової підтримки сільськогосподарських підприємств.
3. Забезпечення стабільності та прозорості аграрної політики для створення сприятливого фінансового середовища.
4. Підтримка та стимулювання об'єднання сільськогосподарських виробників у кооперативи для отримання доступу до фінансових ресурсів.
5. Поширення співпраці між банками та аграрними підприємствами шляхом розробки спеціальних програм кредитування та консультацій.
6. Здійснення заходів щодо підвищення фінансової грамотності серед сільськогосподарських підприємств. Забезпечення консультаційних послуг для аграріїв щодо ефективного управління фінансами.

7. Розгляд можливості створення спеціалізованих фондів для фінансування аграрних проектів. Активна участь аграрних груп у лобіюванні своїх інтересів перед урядом та фінансовими установами.

Ці заходи можуть сприяти поліпшенню фінансового стану аграрних підприємств та сприяти їх сталому розвитку. Важливо враховувати специфіку сільського господарства та шукати інноваційні рішення для покращення фінансової стабільності в цьому секторі.

Одним з альтернативним фінансово-кредитним методом щодо поліпшення фінансового забезпечення є складське свідоцтво. Цей метод може допомогти сільськогосподарським підприємствам отримати кредит на підставі запасів сільськогосподарської продукції, яку вони мають на складі. Це може бути корисним для оптимізації оборотних коштів.

Так, система кредитування аграрних підприємств за допомогою складських свідоцтв — це ефективний і поширений механізм в багатьох країнах світу. Основна ідея полягає в тому, що аграрні підприємства можуть використовувати свою сільськогосподарську продукцію, зберігаючи її на складах, як забезпечення для отримання кредиту. Складські свідоцтва дозволяють точно визначити кількість та якість збереженої продукції, що робить цю систему прозорою та впевненою для обох сторін — фермерів і фінансових установ.

Складські свідоцтва на сільськогосподарську продукцію використовуються для покращення управління та фінансового обслуговування в сільському господарстві. Товаророзпорядчі документи про передачу права власності на сільськогосподарську продукцію використовується для передачі права власності на продукцію без фізичного переміщення товарів. Це може бути корисно при здійсненні комерційних операцій, коли товар залишається на складі, але право власності на нього переходить від продавця до покупця.

Складські свідоцтва можуть бути використані як застава при отриманні банківського кредиту. Банк може вимагати цей вид застави для забезпечення

повернення кредиту Якщо виробник не виконує умови кредитної угоди, банк може взяти у власність сільськогосподарську продукцію, яка знаходиться на складі. Ф'ючерсні контракти є фінансовими інструментами, які визначають умови купівлі або продажу товарів у майбутньому за попередньо визначеною ціною. Складські свідоцтва можуть бути використані для підтвердження наявності товару на складі та його готовності до поставки відповідно до умов контракту.

Основні елементи механізму кредитування вітчизняних виробників сільськогосподарської продукції під заставу складського свідоцтва показано на рис. 3.6.

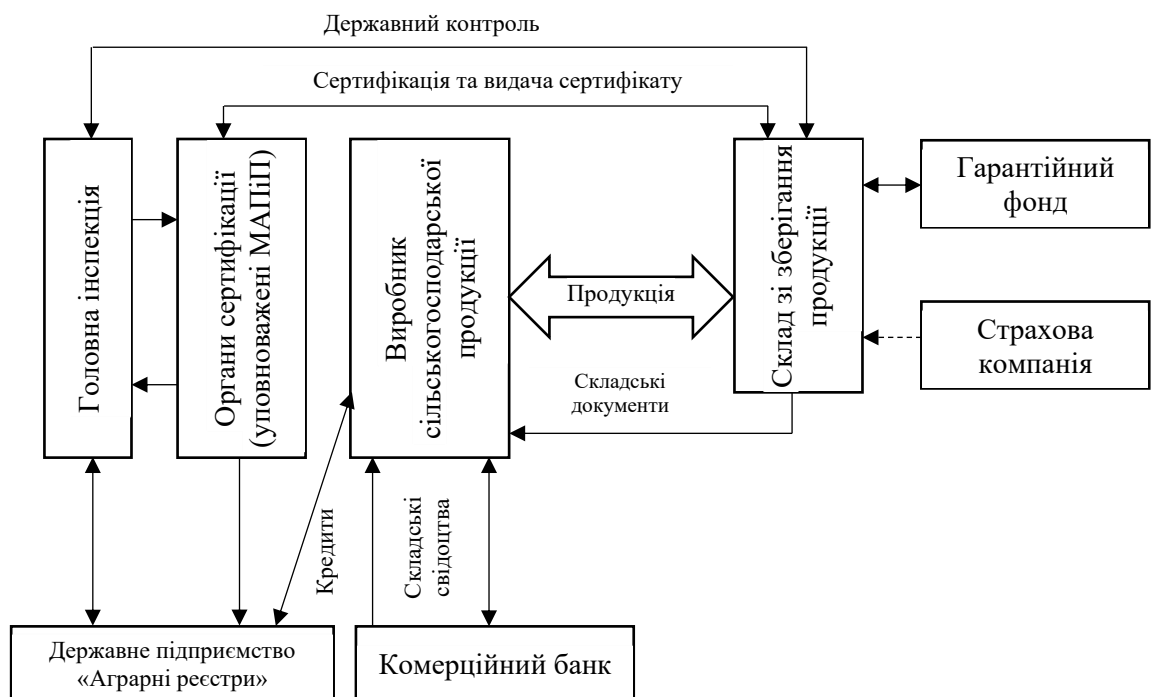

Рисунок 3.6 – Складові механізму кредитування ТОВ «СК Агро» під заставу складського свідоцтва

Джерело: побудовано автором за [3]

Одним із головних елементів є використання складських свідоцтв як забезпечення для кредитів. Це означає, що аграрні підприємства можуть

отримувати кредити, використовуючи своє зерно, заставлене на зернових складах, як забезпечення. Головна функція цього механізму - відшкодування збитків власникам зерна або кредиторам у випадку, якщо зерновий склад не виконує свої зобов'язання з повернення зерна в заданій кількості та якості. Для зменшення ризиків користувачів системи кредитування створено Гарантійний фонд. Його завданням є компенсація збитків власників свідоцтв у випадку неспроможності зернового складу повернути зерно відповідно до умов складського свідоцтва. Діяльність Гарантійного фонду повинна бути ретельно регламентована законодавством, яке визначає його функції, повноваження та процедури виплат компенсацій. У випадках, коли зерновий склад не може виконати свої зобов'язання, Гарантійний фонд може ввести процедуру тимчасового адміністрування з метою вирішення ситуації або проведення санації зернового складу.

Загалом, цей механізм створений для забезпечення надійності та цілісності процесів зернових складів у сфері кредитування аграрних підприємств, зменшення ризиків для всіх сторін та врегулювання можливих проблем шляхом введення ефективних компенсаційних та контрольних механізмів.

Використання зернового заставного кредиту дозволяє сільськогосподарським підприємствам отримати необхідні ресурси для виробництва, покладаючись на зерно як заставу. Це може значно полегшити доступ до кредитів для аграріїв. Використання зерна як забезпечення для кредитування дозволяє виробникам ефективно використовувати свої ресурси, зокрема здатність використовувати майбутні врожаї для забезпечення поточних потреб. Цей механізм може стимулювати інвестиції в сільське господарство, оскільки він надає можливість отримувати кредити для реалізації короткострокових та середньострокових проектів. Поєднання системи складських документів із системою інвестування може сприяти ефективнішому використанню ресурсів та допомагати в об'єднанні інформації для прийняття обґрунтованих рішень. Впровадження такого механізму може

сприяти формуванню ефективної системи фінансово-кредитного забезпечення для сільського господарства, що, в свою чергу, може підтримати стійкий розвиток галузі.

Розробка і впровадження будь-якої ідеї часто вимагає не лише технічних аспектів, але і встановлення правильного юридичного та організаційного фундаменту.

Для поліпшення ситуації можуть бути запропоновані такі заходи, як удосконалення законодавства, спрощення процедур оформлення документації, розробка ефективної системи страхування та встановлення довірчих механізмів для перевірки наявності продукції на складах. Також важливо працювати над підвищенням довіри між усіма учасниками процесу.

Форвардні контракти виступають як форма державного фінансування для сільськогосподарських підприємств. Це дозволяє отримати додаткові фінансові ресурси на безвідсотковій основі.

Укладення форвардних контрактів надає гарантію продажу сільськогосподарської продукції власного виробництва. Це може бути особливо важливим для аграрних підприємств, які отримують заздалегідь обумовлені ціни за свою продукцію. Форвардний контракт є угодою між сторонами щодо поставки продукції у майбутньому за попередньо визначеною ціною. Ця угода здійснюється за межами біржі та є зобов'язуючою для всіх сторін. Аграрні підприємства можуть використовувати форвардні контракти для фінансування посівів та гарантії продажу власної продукції. Сільськогосподарська продукція сама є об'єктом контракту.

Форварди дійсно можуть забезпечити доступ до фінансових ресурсів на ранніх етапах виробничого циклу, таких як посів і вирощування врожаю. Це дозволяє підприємствам отримувати необхідні кошти для здійснення операцій без необхідності сплачувати відсотки. Важливою є можливість укладання форвардних контрактів не тільки з Аграрним фондом, але й з іншими контрагентами. Це розширює можливості для аграрних підприємств і може допомогти у встановленні більш вигідних умов угод.

Форвардні контракти є фінансовим інструментом, який дозволяє сторонам домовитися про умови купівлі або продажу активу (такого як валюта, сировини, фінансові інструменти) за певною ціною на певну дату в майбутньому. Ці контракти використовуються для захисту від коливань цін та ризиків, а також для спекуляцій і управління портфелем.

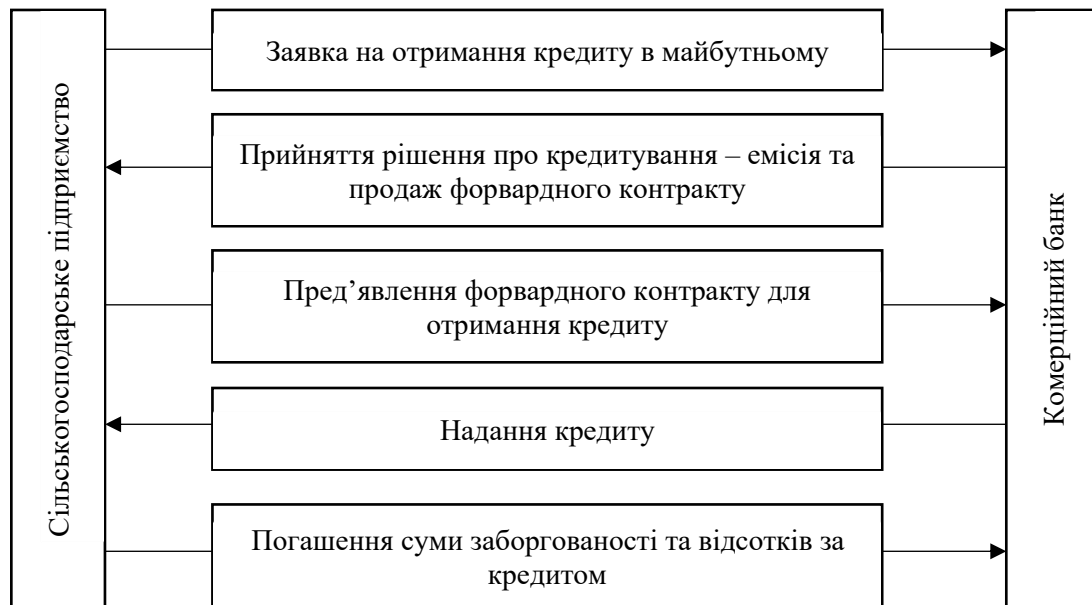

Рисунок 3.7 - Механізм реалізації форвардних контрактів для ТОВ «СК Агро»

Джерело: побудовано автором за [9]

Проведені дослідження нагальних питань щодо формування та використання фінансових ресурсів підприємства аграрного сектору економіки, дають можливість стверджувати про пріоритетність пошуку альтернативних фінансово-кредитних методів формування фінансових ресурсів та поповнення обігових фондів аграрними підприємствами. В сучасних економічних умовах одними з ефективних мають бути методи кредитування вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників з використанням складського свідоцтва, аграрних розписок та укладанням форвардних контрактів.

ВИСНОВКИ

У роботі узагальнено та поглиблено практичні і методичні засади управління фінансовими ресурсами підприємства аграрного сектора економіки, що дозволило сформулювати науково-обґрунтовані рекомендації щодо вибору напрямів поліпшення фінансового забезпечення їх діяльності. Результати дослідження дали змогу сформулювати такі висновки:

1. Визначено, що управління фінансовими ресурсами є основним елементом діяльності будь-якого підприємства, включаючи сільськогосподарські підприємства. Ефективне управління фінансовими ресурсами дозволяє досягти оптимального розподілу капіталу, максимізувати прибутковість та забезпечити стабільність фінансового стану підприємства. Оптимальне використання фінансових ресурсів передбачає балансування між ростом цих ресурсів та їх ефективним використанням для досягнення прибутковості та конкурентоспроможності.

Доведено, що процеси трансформації в аграрній сфері здійснюють значний вплив на механізм створення та використання фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств. Тому що кардинальні реформи, направлені на приватизацію об'єктів агропромислового комплексу, становлення нових форм господарювання, кардинальні зміни щодо регулювання земельних відносин стали причиною створення певних особливостей господарювання, таких як: недосконалість або відсутність механізмів розширеного та простого відтворення основних засобів; затяжна криза неплатежів, зростання сум кредиторської та дебіторської заборгованостей; недосконале податкове законодавство; скорочення виробництва; тотальний дефіцит фінансових ресурсів.

Стверджуємо, що проводити аналіз та оцінку ефективності використання фінансових ресурсів потрібно в два етапи: спочатку оцінити стан власних фінансових ресурсів, а надалі визначити отриманий ефект від використання запозичених грошових коштів. На останньому етапі потрібно

визначити узагальнюючий інтегральний показник ефективності використання фінансових ресурсів, в якому кожен із досліджуваних коефіцієнтів впливає на зміну ефективності використання фінансових ресурсів та на результати його виробничо-господарської діяльності.

2. Досліджено ТОВ «СК Агро» веде прибуткову діяльність, що передбачає здатність покривати не лише поточні витрати, а й забезпечувати джерела фінансування на майбутнє. Проте, останнім часом підприємство стикається з проблемами, які впливають на його фінансовий стан.

В розгляді структури капіталу ТОВ «СК Агро» можна виокремити оптимальний баланс між власним та залученим капіталом, який в базовому році складав 52,4% та 47,6% відповідно. Однак, в наступних роках відбулися негативні зміни, що призвели до неоптимальної структури: у 2021 та 2022 роках частка залученого капіталу збільшилося до 75,4% та 75,5% відповідно.

Підприємство поступово втрачає свою ліквідність та платоспроможність, всі показники ліквідності зменшуються, а показник абсолютної ліквідності не відповідає оптимальному значенню. Ділова активність підприємства уповільнюється, що не сприяє ефективному використанню фінансових ресурсів. За інтегральним показником структури капіталу (0,415) ТОВ «СК Агро» має низький рівень фінансового забезпечення (N), за інтегральним показником поточного фінансування (0,614) – також низький рівень фінансового забезпечення (N), за інтегральним показником ефективності фінансової діяльності (0,542) – кризовий (C).

В цілому, підприємство зазнає труднощів у фінансовій сфері, що може суттєво вплинути на його здатність провадити бізнес ефективно. Важливо приділити увагу вирішенню цих фінансових проблем для забезпечення стабільності та успішного функціонування ТОВ «СК Агро» у майбутньому.

3. Запропоновано напрями поліпшення процесу формування та ефективності використання фінансових ресурсів ТОВ «СК Агро», які включають рекомендації щодо розробки стратегії формування фінансових ресурсів сільськогосподарського підприємства, яка спирається на дотримання

фінансової безпеки, що передбачає розширення ринкової частки та сприятиме зміцненню критичного фінансового стану; підвищення кваліфікації персоналу; інтеграція та диверсифікація виробництва сприятимуть налагодженню переробці вирощеної продукції та знизять його сезонність; зростання рентабельності та зниження собівартості виробництва дозволять знизити частку залучених фінансових ресурсів.

Визначено резерви зростання прибутку як основного джерела поповнення власного капіталу підприємства за рахунок вирощування нових сортів сільськогосподарських культур. Зростання суми чистого прибутку, який спрямовується у нерозподілений прибуток призведе до збільшення суми власного капіталу ТОВ «СК Агро». Відповідно зміниться структура капіталу, яка не була оптимальною за період дослідження.

Отже, ефективне використання власного та залученого капіталу створюватиме ефект фінансового левериджу, що в кінцевому результаті сприятиме збільшенню прибутку та покращенню показників рентабельності власного капіталу ТОВ «СК Агро», зміцненню його фінансової стійкості.

Доведено, що одним із пріоритетних напрямів аграрної політики має бути пошук альтернативних фінансово-кредитних методів формування фінансових ресурсів та поповнення обігових фондів підприємствами аграрного сектору економіки. В сучасних умовах розвитку національної економіки одними з дієвих методів, вважаємо мають бути методи кредитування вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників з використанням складського свідоцтва, аграрних розписок, укладанням форвардних контрактів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бортнікова М. Г., Черкова Ю. Л. Формування концептуальної моделі управління фінансовими ресурсами підприємства у здійсненні зовнішньо-економічної діяльності. *Економіка. Фінанси. Право*. 2021. № 10/1. С. 9-12.
2. Бугас В. В., Коваль А. А. Управління фінансовими ресурсами підприємства. *Modern Economics*. 2020. № 19. С. 32-34.
3. Вараксіна О. В., Перебийніс А. В. Управління фінансовими ресурсами як ключовий чинник формування конкурентоспроможності підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2020. Вип. 30. С. 28-31.
4. Гайбура Ю. А. Концептуальні засади формування фінансових ресурсів підприємств за сучасних умов. *Агросвіт*. 2020. № 6. С. 14–21.
5. Єрешко Ю. О., Товмасян В. Р. Теорія фінансової політики підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 15-16. С. 63–68.
6. Кива А.С. Резерви зростання прибутку як основного джерела поповнення власного капіталу: Матеріали V Міжнародної мультидисциплінарної науково-практичної конференції «UKRAINE INNOVATE: сучасні моделі для відновлення», Луцьк, 2023 р. С. 40-42.
7. Кива А.С. Фінансові ресурси сільськогосподарського підприємства як об'єкт управління: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні виклики та актуальні проблеми науки, освіти, технологій і суспільства», Ізмаїл, 2023 р.), С. 19-20.
8. Кравченко О. О., Сипко М. Ю. Управління фінансовими ресурсами підприємства в умовах зростання невизначеності. *Ефективна економіка*. 2018. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6754> (дата звернення: 02.10.2023).

9. Ковальова А.О. Методичні підходи до оцінки ефективності фінансового забезпечення функціонування сільськогосподарських підприємств. *Інфраструктура ринку*. 2020. Випуск 44. С. 78-82
10. Лесюк А. С. Методика комплексної оцінки фінансового стану сільськогосподарських підприємств. *Економіка та держава*. 2020. № 8. С. 83–88.
11. Ліснічук О. А. Управління фінансовими ресурсами підприємства: теоретичний аспект. *Modern Economics*. 2018. № 11. С. 94-97.
12. Макух Т. О. Структурна схема формування моделі управління фінансовими ресурсами. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 25. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/229/219> (дата звернення: 02.10.2023).
13. Маринович О.О., Шухманн В.А. Основні стратегії фінансування оборотних активів підприємства. *Ефективна економіка*. №1. 2019. С. 1-7. URL : http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2019/152.pdf (дата звернення : 15.12.2022 р.).
14. Нечипоренко А. В., Рибалкіна А. О. Теоретичні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8361> (дата звернення: 12.07.2023).
15. Ромашко О. М., Бариляк В. О. Теоретичні засади формування механізму управління фінансовими ресурсами підприємства. *Бізнес Інформ*. 2019. № 5. С. 180–184.
16. Соляник Л. Г., Цуркан І. М., Сорокіна І. Р. Науково-методичні підходи до формування політики управління фінансовими ресурсами підприємства. *Ефективна економіка*. 2021. № 10. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9406> (дата звернення: 30.11.2023).

17. Стефанишин О. Б. Діагностика фінансового забезпечення розвитку роздрібних торговельних підприємств. *Науковий журнал «Причорноморські економічні студії»*. 2016 р. В.12. Ч.1. С.204-247
18. Ярошевська, О.В. Джерела залучення фінансових ресурсів на промислових підприємствах. *Економіка та держава*, 2020. №10. С. 30-33.
19. Edition: Entertainment & Media Outlook 2020-2024. PWC US. URL: <https://www.pwc.com/us/en/industries/tmt/library/global-entertainment-mediaoutlook.html>(accessed: 13.09.2023)
20. The Global Media and Entertainment (M&E) industry outlook 2020. Televisory. URL: <https://www.televisory.com/blogs/-/blogs/the-global-media-and-entertainment-m-e-industry-outlook-2020>(accessed: 23.09.2023).
21. Media And Entertainment Industry Overview. Vault. URL: <https://www.vault.com/industries-professions/industries/media-and-entertainment> (accessed: 13.09.2023).
22. Content Industry Current Status and Direction of Future Development METI. Ministry of Economy, Trade and Industry of Japan. URL:https://www.meti.go.jp/english/policy/mono_info_service/content_industry/pdf/20160329001.pdf (accessed: 15.10.2023).

ДОДАТКИ